

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. lapkričio 9 d.
(OR. en)

15182/23

Tarpinstitucinė byla:
2023/0397(COD)

ELARG 79
COWEB 137

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. lapkričio 9 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2023) 692 final
Dalykas:	Pasiūlymas – EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2023) 692 final.

Pridedama: COM(2023) 692 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2023 11 08
COM(2023) 692 final

2023/0397 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

Nepakankama Vakarų Balkanų ir ES socialinė ir ekonominė konvergencija yra ilgalaikė problema, kurią dar labiau paaštrino neišprovokuoto ir nepateisinamo Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, o prieš tai – COVID-19 pandemijos, ekonominis poveikis. Vakarų Balkanų šalių ekonominė konvergencija pagal BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartais yra 30–50 proc. ES vidurkio ir vyksta nepakankamai sparčiai. Vakarų Balkanams, Europos Sąjungai ir pasirengimo narystei procesui labai svarbu, kad konvergencijos tempas paspartėtų. Spartesnė konvergencija gerokai palengvins Vakarų Balkanų integraciją į ES.

Ekonominė konvergencija yra vienas iš pagrindinių ES narystės privalumų: penktojo ES plėtros etapo patirtis, kai tam tikrų naujųjų valstybių narių pajamos pasiekė 90 proc. ar daugiau ES vidurkio, rodo, kokį poveikį ekonominei konvergencijai daro ekonominė integracija ir rinkos atvėrimas, atsirandantis dėl narystės bendrojoje rinkoje ir sanglaudos politikos. Atsižvelgiant į regiono ypatumus, laipsniška integracija į bendrąją rinką dar iki įstojimo į ES gali padėti anksčiau pasinaudoti kai kuriais privalumais. Tokiai laipsniškai integracijai reikia kruopščiai pasirengti, o prieš tai, kaip parengiamoji priemonė, turėtų būti vykdomas glaudus regioninis bendradarbiavimas ir integracija.

Tuo remdamasi Komisija parengė Vakarų Balkanų ekonomikos **augimo planą** (išsamiai išdėstytą kartu skelbiamame Komisijos komunikate). Jis grindžiamas keturiais ramsčiais:

- glaudesne ekonomine integracija su Europos Sąjunga;
- ekonomine integracija Vakarų Balkanuose: bendra regionine rinką;
- pagrindinėmis reformomis;
- didesne finansine parama.

Ši priemonė bus pagrindinis ekonomikos augimo plano elementas, kuriuo remiantis bus gerokai padidinta finansinė parama, grindžiama plataus užmojo reformų darbotvarke, kurioje daugiausia dėmesio skiriama būtinoms socialinėms ir ekonominėms reformoms kartu su pagrindinėmis reformomis, įskaitant teisinės valstybės principo taikymą ir tikslines investicijas. Ja bus nustatytos griežtos sąlygos sukuriant mokėjimo mechanizmą, grindžiamą laimėjimais vykdant šias reformas. Tokiam požiūriui įgyvendinti reikia visiškai naujos struktūros, kuri skirtųsi nuo šiuo metu taikomų išorės pagalbos priemonių.

Dabartinė finansinė parama Vakarų Balkanams ir Turkijai pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III) bus teikiama ir toliau, kad nacionalinės teisės aktai ir viešasis administravimas būtų vis labiau suderinami su ES *acquis* ir ES standartais siekiant būsimos narystės Sąjungoje.

Todėl naujoji priemonė papildys PNPP III metodą, daugiausia dėmesio skiriant konkrečioms socialinėms ir ekonominėms augimą lemiantiems veiksniams.

Be to, nors PNPP III daugiausia dėmesio skiriama rezultatais grindžiamam programavimo procesui, ši nauja priemonė turės *ex ante* sąlygomis pagrįstą mokėjimo mechanizmą, pagal kurį bus naujoviškai derinamos dotacijos ir paskolos, o tai paramą gaunančias valstybes labiau skatins įgyvendinti pagrindines struktūrines reformas.

Kad galėtų visapusiškai pasinaudoti augimo plano teikiamomis galimybėmis, kiekviena paramą gaunanti valstybė parengs reformų darbotvarkę, kurioje bus išdėstytos pagrindinės

priemonės, kurių kiekviena paramą gaunanti valstybė ketina imtis 2024–2027 m. laikotarpiu, kad paspartintų socialinę ir ekonominę konvergenciją su ES. Rengiant reformų darbotvarkę bus konsultuojamasi su Komisija, kuri ją įvertins ir patvirtins.

Reformų darbotvarkė atitiks paramą gaunančios valstybės augimo strategiją, suderintą su plėtros procesu. Į ją bus įtrauktos svarbiausios pagrindinės reformos, nustatytos stojimo procese, taip pat keletas įgyvendinant ankstesnes ekonomikos reformų programas nustatytų **pagrindinių socialinių ir ekonominių reformų**, kurios nuo šiol bus įtrauktos į reformų darbotvarkes. Tai bus derinama su atitinkamų ir susijusių **investicijų** pagal Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planą, kuris yra regioninis strategijos „Global Gateway“ atspindys, spartinimu.

Šios investicijos bus vykdomos pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIP) ir bus skirtos sektoriams, kurie veiks kaip pagrindiniai socialinės ir ekonominės plėtros daugikliai: susisiekimo, įskaitant transportą, energetikos, žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, švietimo ir įgūdžių ugdymo. Susiję projektai ar programos bus įgyvendinami bendradarbiaujant su tarptautinėmis finansų įstaigomis ir ES valstybių narių plėtros bankais, pritraukiant papildomas jų ir privačiojo sektoriaus investicijas.

Taigi **2024–2027 m. Vakarų Balkanų reformų ir augimo priemonė** papildo PNPP III. Ji sukurta kaip lanksti priemonė, pritaikyta prie tikslo paspartinti esmines socialines ir ekonomines reformas ir priartinti regioną prie ES, kartu užtikrinant lėšų panaudojimo nuspėjamumą, skaidrumą ir atskaitomybę.

Vakarų Balkanų šalys gali įgyvendinti tikslines reformas bendradarbiaudamos su ES valstybėmis narėmis pagal Techninės paramos priemonę (TPP), nes bendradarbiavimas su valstybėmis narėmis įgyvendinant reformas gali prisidėti prie spartesnio jų pasirengimo narystei ir integracijos. Komisija įvertins dabartinio TPP bandomojo projekto su šalimis kandidatėmis ir potencialiomis šalimis kandidatėmis rezultatus ir toliau analizuos, kaip joms sudaryti palankesnes sąlygas dalyvauti daugiašaliuose reformų projektuose pagal TPP.

Siūloma priemonė leis Sąjungai suderinti savo politinius užmojus su finansiniais svertais, laikantis ilgalaikio įsipareigojimo Vakarų Balkanų paramos gavėjams, kurie siekia ES narystės.

Didžiausia šiai priemonei įgyvendinti skirta lėšų suma 2024–2027 m. bus 6 mlrd. EUR (einamosiomis kainomis) visų rūšių paramai, iš kurių iki 2 mlrd. EUR bus negrąžintina parama, o 4 mlrd. EUR – palankiomis sąlygomis Sąjungos teikiamos paskolos. Finansinių įsipareigojimų atidėjiniai į bendrą atidėjinių fondą paskoloms bus pervesti iš 2 mlrd. EUR negrąžintinos paramos.

Kalbant apie negrąžintinos paramos komponentą, priemonė bus finansuojama papildomais ištekliais pagal daugiametės finansinės programos (DFP) 6 išlaidų kategoriją, atlikus DFP laikotarpio vidurio tikslinimą. Atitinkamai pasiūlyme dėl DFP reglamento¹ dalinio pakeitimo nustatyta, kad pagal 6 išlaidų kategoriją paramai Vakarų Balkanams paramai bus papildomai skirta 2 mlrd. EUR.

Naujoji priemonė bus įgyvendinama taikant įgyvendinimo mechanizmus, kurie buvo pasirinkti siekiant kuo greičiau įgyvendinti reformas ir susijusias investicijas, kartu išlaikant būtiną kontrolę ir kuo labiau sumažinant administracinę našą Komisijai, paramos gavėjams ir kitiems įgyvendinimo partneriams.

¹ COM(2023) 337 *final*.

Parama bus teikiama pagal du įgyvendinimo mechanizmus: 1) tiesioginė parama paramos gavėjų nacionaliniams biudžetams ir 2) parama investicijoms į infrastruktūrą per VBIP.

Ne mažiau kaip pusė visos priemonėi remti skirtos sumos, t. y. maždaug 3 mlrd. EUR, bus laipsniškai skiriama VBIP, įskaitant visą negrąžintinos paramos sumą, atėmus sumas, rezervuotas priemonės įgyvendinimo techninei ir administracinei pagalbai, taip pat atidėjinių sudarymui, kaip aprašyta toliau.

Kapitalo investicijoms skirtas lėšas nukreipiant per VBIP bus galima papildomai apsaugoti nuo patikos rizikos, nes VBIP turi nusistovėjusias finansų kontrolės sistemas, kurios taip pat grindžiamos įgyvendinančių finansų įstaigų pagal ramsčius įvertintais kontrolės standartais. VBIP yra bendra Europos Komisijos, valstybių narių dvišalės paramos teikėjų ir finansų įstaigų bendradarbiavimo sistema. Visos investicijos bus grindžiamos principais „nedaryti žalos“ ir „nė vieno nepalikti nuošalyje“ ir padės siekti platesnio tikslo – padėti regionui pereiti prie žaliosios, neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios, skaitmeninės ir integracinės ekonomikos, suderintos su ES taisyklėmis ir standartais.

Nors didžioji dalis lėšų bus skirta abiem minėtiems mechanizmom, nedidelė priemonės biudžeto dalis (atitinkanti 1,5 proc.) bus skirta techninei ir administracinei pagalbai, skirtai priemonėi įgyvendinti, pavyzdžiui, parengiamiesiems veiksams, stebėsenos, kontrolės, audito ir vertinimo veiklai, kuri reikalinga priemonėi valdyti ir jos tikslams pasiekti, visų pirma tyrimams, ekspertų posėdžiams, mokymams, konsultacijoms su paramos gavėjų valdžios institucijomis, konferencijoms, konsultacijoms su suinteresuotosiomis šalimis, informavimo ir komunikacijos veiksams, įskaitant įtraukius informavimo veiksmus ir institucinį informavimą apie Sąjungos politikos prioritetus. Išlaidos taip pat gali apimti kitos pagalbinės veiklos, pavyzdžiui, projektų ar programų kokybės kontrolės ir stebėsenos vietoje, išlaidas ir tarpusavio konsultavimo bei ekspertų darbo reformų ir investicijų vertinimo ir įgyvendinimo klausimais išlaidas.

Tiesioginės išmokos į nacionalinius biudžetus ir lėšų skyrimas investiciniams pasiūlymams pateikti, kad juos galėtų įvertinti VBIP veiklos valdyba, priklausys nuo paramos gavėjų pažangos ir reformų darbotvarkėse nurodytų **mokėjimo sąlygų** įvykdymo. Mokėjimo sąlygas sudarys kokybinių ir kiekybinių veiksmų rinkinys ir atitinkamas išmokų tvarkaraštis, susietas su konkrečiomis socialinėmis ir ekonominėmis reformomis, kuriomis siekiama skatinti augimą, padėti partneriams siekti tvarios konvergencijos ir skatinti juos vykdyti konkrečias reformas, susijusias su pagrindiniais plėtros proceso principais, įskaitant teisinės valstybės principo taikymą, kovą su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu.

Kad lėšos būtų išmokėtos, turi būti įvykdytos bendrosios mokėjimų sąlygos – užtikrintas makrofinansinis stabilumas, patikimas viešųjų finansų valdymas, skaidrumas ir biudžeto priežiūra. **Mokėjimai bus atliekami pagal nustatytą pusmečio grafiką**, remiantis tinkamai pagrįstais paramos gavėjų pateiktais mokėjimo prašymais ir Komisijai patikrinus, ar įvykdytos atitinkamos mokėjimo sąlygos. Jei mokėjimo sąlygos nebus įvykdytos, Komisija sustabdys mokėjimą arba iš jo išskaičiuos atitinkamą sumą.

Atitinkamos sustabdytos lėšos galėtų būti išmokėtos per 12 mėnesių nuo reformų darbotvarkėje nustatyto pradinio termino, jeigu yra įvykdytos mokėjimo sąlygos. Pirmaisiais įgyvendinimo metais šis terminas turėtų būti pratęstas iki 24 mėnesių. Priešingu atveju atitinkama suma gali būti išskaičiuota iš paramos gavėjui skirtos sumos ir vėlesniais metais perskirstyta kitiems paramos gavėjams.

Nacionaliniams biudžetams skiriamam finansavimui siūloma taikyti daugiapakopę audito ir kontrolės sistemą: pirma, jei reikės, paramos gavėjų audito ir kontrolės sistemų pertvarkymas bus įtrauktas į šalių reformų darbotvarkėse numatytas reformas; antra, Komisija bet kuriuo

projekto ciklo metu galės atlikti išsamias nacionalinių biudžeto vykdymo sistemų peržiūras. Tais atvejais, kai priemonė bus įgyvendinama taikant netiesioginį valdymą arba derinimą (VBIP), Komisija, be savo pačios sistemų, remsis pagal ramstį įvertintų subjektų, įskaitant tarptautines finansų įstaigas arba ES valstybių narių plėtros bankus, kontrolės sistemomis.

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Parama pagal šią priemonę derės su kitų formų dvišale parama Vakarų Balkanams, teikiama pagal kitas ES priemones, visų pirma PNPP III, ir ją papildys. Ji bus grindžiama dabartine parama ir ją sustiprins bei leis regionui paspartinti Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų plano įgyvendinimą. Siekiant įgyvendinti priemonės tikslus ir uždavinius, ypatingą dėmesį reikėtų skirti sektoriams, kurie gali būti pagrindiniai socialinės ir ekonominės plėtros daugikliai: susisiekimui, transportui, energetikai, skaitmeninei pertvarkai, inovacijoms, švietimui ir įgūdžių ugdymui.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Reglamento įgyvendinimas bus suderintas su kitomis išorės veiksmų sritimis ir išorės politikos priemonėmis (pvz., plėtros derybomis, pasirengimo narystei parama). Priemone bus prisidedama prie šių pastangų spartinant regiono socialinę ir ekonominę konvergenciją su ES besirengiant būsimai narystei Sąjungoje.

2. TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Tėsinis pagrindas**

Šis pasiūlymas grindžiamas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 212 ir 322 straipsniais. Komisija jį teikia laikydamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 294 straipsnyje nustatytos tvarkos.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Siūloma priemone siekiama padėti Vakarų Balkanų paramos gavėjams pasiekti konvergenciją su Europos Sąjunga atsižvelgiant į plėtros politiką, todėl Sąjunga turi geriausias sąlygas teikti tokią paramą. Šalių kandidačių ir potencialių šalių kandidačių pasirengimą narystei Sąjungoje geriausiai galima spręsti Sąjungos lygmeniu.

Atsižvelgiant į reikalingos pagalbos mastą, ES turi unikalią galimybę laiku, koordinuotai ir nuspėjamai teikti ilgalaikę išorės pagalbą Vakarų Balkanams. Kad galėtų skolinti Vakarų Balkanams palankiomis sąlygomis, taip pat teikti negrąžintiną paramą ir garantijas pagal daugiametę perspektyvą, ES gali pasinaudoti savo skolinimosi pajėgumais.

Veikdama per savo delegacijas vietoje, ES gali užtikrinti visapusišką prieigą prie informacijos apie kiekvienam paramos gavėjui turinčius įtakos pokyčius. Tai leidžia ES nuolat žinoti apie naujus poreikius ir aplinkybes, todėl ji gali pritaikyti paramą prie kintančių poreikių, glaudžiai koordinuodama veiksmus su kitais dvišaliais ar daugiašaliais paramos teikėjais.

- **Proporcingumo principas**

Pasiūlymas atitinka proporcingumo principą, nes juo neviršijama to, kas būtina Europos lygmeniu siekiant nustatytų tikslų ir ko reikia šiam tikslui pasiekti.

Priemonė siūloma kaip tikslinė priemonė, skirta spartesnėms reformoms remti regione, kuris turi pasivyti ES, kad būtų užtikrinta sklandi ir abipusiai naudinga ES plėtra. Jos struktūra kiek

įmanoma grindžiama esama paramos struktūra (PNPP III) ar tais pačiais finansavimo modeliais (pvz., VBIP), arba grindžiama esamomis, bet supaprastintomis priemonėmis (veiklos rezultatais grindžiamos priemonės).

- **Priemonės pasirinkimas**

Pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 212 straipsnį, kuriame nustatyta įprasta teisėkūros procedūra, taikytina siekiant priimti priemones, skirtas bendradarbiavimui su trečiosiomis valstybėmis įgyvendinti, pasiūlymas teikiamas kaip reglamentas, užtikrinant jo vienodą taikymą ir įpareigojamąjį pobūdį jį taikyti visą ir tiesiogiai.

3. EX POST VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis**

Oficialios konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis negalėjo būti surengtos, nes pasiūlymą reikėjo parengti skubiai, kad teisės aktų leidėjai galėtų jį laiku priimti ir jis pradėtų veikti 2024 m.

ES užtikrins tinkamą komunikaciją apie tikslus ir veiksmus, vykdomus pagal šią priemonę, ir jų matomumą Vakarų Balkanuose, Sąjungoje ir už jos ribų.

- **Poveikio vertinimas**

Dėl pasiūlymo politinės skubos poveikio vertinimas negalėjo būti atliktas. Per tris mėnesius nuo iniciatyvos priėmimo bus parengtas analitinis dokumentas, t. y. tarnybų darbinis dokumentas, kuriame bus pateikti pasiūlymą pagrindžiantys įrodymai.

- **Pagrindinės teisės**

Paramos pagal šią priemonę teikimo išankstinė sąlyga yra ta, kad Vakarų Balkanų paramos gavėjai turi toliau taikyti veiksmingus demokratinius mechanizmus ir gerbti institucijas, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, laikytis teisinės valstybės principo ir gerbti žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Valdžios institucijų įsipareigojimas vykdyti reformas ir išreikšta tvirta politinė valia yra teigiami ženklai, kuriuos patvirtina Komisijos atliktas partnerių pasirengimo ES narystei būklės vertinimas, įtrauktas į Komisijos komunikatą dėl 2023 m. ES plėtros dokumentų rinkinio.

4. POVEIKIS BIUDŽETUI

Didžiausia pagal šią priemonę skiriamų išteklių suma 2024–2027 m. bus 6 mlrd. EUR visų rūšių paramai, iš kurių 2 mlrd. EUR bus negrąžintina parama, o 4 mlrd. EUR – palankiomis sąlygomis Sąjungos teikiamos paskolos.

Kalbant apie dotacijų komponentą, priemonė būtų finansuojama papildomais ištekliais, kuriuos siūloma skirti pagal daugiametės finansinės programos (DFP) 6 išlaidų kategoriją, atlikus DFP laikotarpio vidurio tikslinimą. DFP reglamento daliniame pakeitime numatyta, kad pagal 6 išlaidų kategoriją paramai Vakarų Balkanams bus skirta papildoma 2 mlrd. EUR suma.

Bendrame atidėjinių fonde bus sudaryti paskolų atidėjiniai taikant 9 proc. atidėjinių normą, o atidėjiniai bus finansuojami iš 2 mlrd. EUR sumos, pasiūlytos atlikus DFP laikotarpio vidurio tikslinimą, kuri sudarys šios priemonės finansinį paketą.

1,5 proc. negrąžintinos paramos komponento (30 mln. EUR) bus skirta techninės ir administracinės pagalbos išlaidoms, susijusioms su priemonės valdymu, įskaitant stebėseną, komunikaciją, auditą ir vertinimą.

Likusi negrąžintinos paramos dalis ir paskolos komponentas bus paskirstyti pagal I priede nustatytą formulę, kurioje derinama paramos gavėjo gyventojų dalis, palyginti su bendru Vakarų Balkanų regiono gyventojų skaičiumi, ir Vakarų Balkanų regiono vidutinis BVP vienam gyventojui, palyginti su atitinkamo paramos gavėjo BVP vienam gyventojui, abiem veiksniams atitinkamai priskiriant 60 proc. ir 40 proc. svorį.

5. KITI ELEMENTAI

• Įgyvendinimas, stebėseną, vertinimas ir ataskaitų teikimas

Reglamente nustatytos išsamios nuostatos dėl įgyvendinimo, stebėsenos, ataskaitų teikimo ir vertinimo.

Priemonė įgyvendinama Finansiniame reglamente nustatytais formomis ir įgyvendinimo būdais.

Komisija nuolat stebės priemonės įgyvendinimą. Visiškai laikydamosi Sutarčių, Komisijos tarnybos bendradarbiaus su Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) įgyvendinant priemonę, kad užtikrintų Sąjungos išorės veiksmų nuoseklumą. Europos Sąjungos vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai ir pirmininko pavaduotojas, atsakingas už pasaulyje stipresnę Europą, veikdamas kaip dialogo dėl Serbijos ir Kosovo santykių normalizavimo tarpininkas, pateiks savo vertinimą.

Paramos gavėjai turėtų įdiegti Komisijos nustatytais kriterijais grindžiamą stebėsenos sistemą ir tikimasi, kad jie kasmet teiks Komisijai ataskaitas dėl savo reformų darbotvarkės įgyvendinimo. Tai apims teikiamas ataskaitas dėl reformų darbotvarkėse nustatytų tikslų pasiekimo ir pažangos juos įgyvendinant, dėl jų vidaus kontrolės sistemų tobulinimo, biudžeto vykdymo ir visų neteisėtai išmokėtų ar netinkamai panaudotų sumų, kurias galiausiai susigrąžins ES.

Komisija Europos Parlamentui, Tarybai ir reglamento 27 straipsnyje nurodytam komitetui pateiks metinį pagal priemonę suteiktų lėšų panaudojimo įvertinimą.

Komisija taip pat atliks reglamento *ex post* vertinimą.

• Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas

Šiuo reglamentu nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė.

I skyriuje (Bendrosios nuostatos) aptariamas priemonės dalykas (1 straipsnis), pateikiamos apibrėžtys (2 straipsnis), bendrieji ir konkretūs priemonės tikslai (3 straipsnis), bendrieji principai (4 straipsnis) ir išankstinės paramos sąlygos (5 straipsnis).

II skyriuje nustatomos priemonės finansavimo ir įgyvendinimo sąlygos. 6 straipsnyje nustatomas i) finansinis priemonės paketas negrąžintinos finansinės paramos ir techninės bei

administracinės pagalbos forma ir ii) parama paskolų forma. 7 straipsnyje išsamiai aprašomos priemonės įgyvendinimo formos, t. y. tiesioginis ir netiesioginis valdymas pagal Finansinį reglamentą. 8 straipsnyje nustatomos priemonei taikomos tinkamumo ir kilmės taisyklės, kartu nustatant, kad sutarčių sudarymo procedūrų taisyklėse gali būti numatyti apribojimai dėl veiklos pobūdžio arba kai veikla daro poveikį saugumui ir viešajai tvarkai. 9 straipsnyje aptariamas Komisijos ir paramos gavėjų sudaromas susitarimas dėl priemonės, kuriame visų pirma nustatomos audito ir kontrolės nuostatos, taip pat lėšų išmokėjimo įsipareigojimai ir sąlygos. Nuostatos dėl perkėlimų, metinių mokėjimo dalių ir įsipareigojimų asignavimų numatytos 10 straipsnyje.

III skyriuje (Reformų darbotvarkės) išsamiai išdėstomi reformų darbotvarkių rengimo reikalavimai ir pagrindai (11 straipsnis) bei bendrieji finansavimo principai, įskaitant lėšų išmokėjimo sąlygas (12 straipsnis). 13 straipsnyje išsamiai aprašomos reformų darbotvarkės, kurias turi pateikti paramos gavėjai, jų pateikimo tvarka ir elementai, kurie turėtų būti įtraukti į reformų darbotvarkes, įskaitant reformas ir investicijų sritis, kurios bus finansuojamos pagal priemonę, taip pat pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo sistemos, kai naudojamos pagal priemonę skirtos lėšos.

Komisija toliau vertins reformų darbotvarkes pagal 14 straipsnyje nustatytus kriterijus ir priims įgyvendinimo sprendimą, kaip aprašyta 15 straipsnyje, kuriame, be kita ko, nustatoma orientacinė paskolos paramos suma, kuri turi būti išmokėta tinkamai įvykdžius mokėjimo sąlygas, tokio įvykdymo terminas ir išankstinis finansavimas, kurį galės gauti paramos gavėjai. 16 straipsnyje numatoma galimybė Komisijai arba paramos gavėjui pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti reformų darbotvarkę.

17 straipsnyje aptariamos paskolos sutartys, kurias turi sudaryti Komisija ir kiekvienas paramos gavėjas, ir taisyklės, reglamentuojančios Komisijos skolinimąsi rinkose, o 18 straipsnyje nustatoma atidėjinių norma ir jos peržiūros procedūra. 19 straipsnyje numatomas investicijų pagal priemonę finansavimo mechanizmas, pasitelkiant Vakarų Balkanų investicijų programą.

Išankstinio finansavimo išmokėjimo paramos gavėjams taisyklės, jei įvykdytos 5 straipsnyje aprašytos išankstinės sąlygos, nustatomos 20 straipsnyje. 21 straipsnyje išsamiai aprašoma lėšų išmokėjimo tvarka, kai įvykdomos tiek bendrosios sąlygos, susijusios su makrofinansiniu stabilumu, patikimu viešųjų finansų valdymu, skaidrumu ir biudžeto priežiūra, tiek reformų darbotvarkėse nustatytos mokėjimo sąlygos.

Mokėjimai bus atliekami kas pusmetį, paramos gavėjui pateikus prašymą dėl lėšų išmokėjimo, įrodantį, kad jis tinkamai įvykdė atitinkamas mokėjimo sąlygas, t. y. atliko reikalaujamus kokybinius ir kiekybinius veiksmus. Komisijai pateikus neigiamą vertinimą, neįvykdytas mokėjimo sąlygas atitinkanti sumos dalis bus išskaičiuota. Išskaičiuotos lėšos išmokamos tik tada, kai paramos gavėjas vėlesniame prašyme išmokėti lėšas tinkamai pagrįs, kad jis ėmėsi būtinų priemonių tinkamam atitinkamų mokėjimo sąlygų įvykdymui užtikrinti. Priešingu atveju Komisija gali perskirstyti lėšas kitiems paramos gavėjams. Šiame straipsnyje taip pat nustatyta, kad nebus mokama už kokybinius ar kiekybinius veiksmus, neįvykdytus iki 2028 m. gruodžio 31 d., o Komisijai suteikiama teisė sumažinti sumas, jei tai turi įtakos Sąjungos finansiniams interesams arba jei paramos gavėjai šiurkščiai pažeidžia įsipareigojimus, kylančius iš pagal priemonę sudarytų susitarimų.

IV skyriuje (Sąjungos finansinių interesų apsauga) išdėstytos nuostatos, kurių turi laikytis Komisija ir paramos gavėjai, kad būtų užtikrinta veiksminga priemonės įgyvendinimo

kontrolė. 22 straipsnyje išsamiai išdėstyti įsipareigojimai, kurie turi būti įtraukti į priemonės ir paskolos susitarimus, įskaitant atitinkamas priemones, skirtas užkirsti kelią sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir pažeidimams, kenkiantiems Sąjungos finansiniams interesams, juos nustatyti ir ištaisyti, išvengti dvigubo finansavimo ir imtis teisinių veiksmų neteisėtai pasisavintoms lėšoms susigrąžinti, rinkti tinkamus duomenis apie lėšų pagal Priemonę gavėjus ir, kai taikytina, suteikti teises Komisijai, Europos kovos su sukčiavimu tarnybai (OLAF) ir Europos prokuratūrai. Šiuo straipsniu Komisijai taip pat suteikiama teisė sumažinti arba susigrąžinti sumas, jei daromas poveikis Sąjungos finansiniams interesams arba jei paramos gavėjai šiurkščiai pažeidžia įsipareigojimus, kylančius iš pagal priemonę sudarytų susitarimų. 23 straipsnyje išdėstytos nuostatos dėl paramos gavėjų vidaus kontrolės sistemų.

V skyriuje (Stebėseną, ataskaitų teikimas ir vertinimas) aptariamos nuostatos dėl stebėsenai ir vertinimui naudojamų rodiklių ir rezultatų sistemų nustatymo (24 straipsnis) ir priemonės *ex post* vertinimas (25 straipsnis).

VI skyriuje (Baigiamosios nuostatos) nustatomas naudojimas deleguotaisiais įgaliojimais dėl atidėjinių normos (26 straipsnis), komitologijos procedūra (27 straipsnis), nuostatos dėl informavimo, komunikacijos ir viešinimo (28 straipsnis) ir įsigaliojimo (29 straipsnis).

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 212 straipsnį ir 322 straipsnio 1 dalį,

atsižvelgdami į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Audito Rūmų nuomonę,

laikydami įprastos teisėkūros procedūros,

kadangi:

- (1) Sąjunga ir jos Vakarų Balkanų partneriai² yra suinteresuoti spartinti pastarųjų politinių, teisinių ir ekonominių sistemų pertvarkymą siekiant būsimos narystės Sąjungoje. Narystės Sąjungoje perspektyva turi stiprų keičiamąjį poveikį, kuriuo įtvirtinami teigiami demokratiniai, politiniai, ekonominiai ir socialiniai pokyčiai;
- (2) prieš šalis įstojant į Sąjungą reikia joms suteikti tam tikrų Sąjungos narystės privalumų. Ekonominė konvergencija yra šių privalumų pagrindas. Šiuo metu Vakarų Balkanų konvergencija pagal BVP vienam gyventojui perkamosios galios standartais tebėra maža, sudaro 30–50 proc. ES vidurkio ir vyksta nepakankamai sparčiai;
- (3) siekdama sumažinti šiuos skirtumus, Europos Komisija priėmė komunikatą dėl Vakarų Balkanų ekonomikos augimo plano, grindžiamo keturiais ramsčiais: a) integracijos į ES bendrąją rinką spartinimu; b) ES taisyklėmis ir standartais grindžiamos regioninės ekonominės integracijos skatinimu, visapusiškai įgyvendinant esamą Bendros regioninės rinkos veiksmų planą; c) reformų, kuriomis siekiama spartinti regiono augimą, skatinti ekonominę konvergenciją ir stiprinti regiono stabilumą, stiprinimu; d) naujos finansavimo priemonės, t. y. Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės, sukūrimu;
- (4) tam, kad būtų įgyvendintas šis ekonomikos augimo planas, reikia didesnio finansavimo pagal naują specialiai tam skirtą finansavimo priemonę, t. y. Reformų ir ekonomikos augimo priemonę, siekiant padėti regionui įgyvendinti augimą skatinančias reformas, regioninę integraciją ir bendrą regioninę rinką;
- (5) siekiant šių tikslų, ypatingas dėmesys pasirenkant investavimo sritis turėtų būti skiriamas sektoriams, kurie gali būti pagrindiniai socialinės ir ekonominės plėtros daugikliai: susisiekimui, įskaitant transportą, energetikai, žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai, švietimui ir įgūdžių ugdymui;

² Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas*, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija.

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

- (6) transporto infrastruktūra yra labai svarbi siekiant pagerinti Vakarų Balkanų partnerių ir ES susisiekimą. Ji turėtų padėti integruoti regioną į Sąjungą. Į pasiūlymą patikslinti transeuropinę transporto sistemą (TEN-T) Komisija įtraukė naują koridorių, kertantį Vakarų Balkanų regioną (Vakarų–Rytų Viduržemio jūros koridorių). TEN-T tinklas turėtų būti atskaitos taškas finansuojant transporto infrastruktūrą regione;
- (7) pagal priemonę turėtų būti remiamos investicijos ir reformos, kuriomis paramos gavėjai skatinami vykdyti ekonomikos ir visuomenės skaitmeninę transformaciją, atitinkančią Komisijos komunikate „2030 m. skaitmeninės politikos kelrodis. Europos skaitmeninio dešimtmečio kelias“³ pateiktą 2030 m. ES viziją. Ja turėtų būti siekiama padėti jiems siekti bendrųjų tikslų ir skaitmeninių uždavinių, susijusių su Sąjunga. 2023 m. birželio 15 d. komunikate⁴ Komisija nurodė, kad ES finansavimas skaitmeninės infrastruktūros saugumui, atsparumui ir vientisumo apsaugai regione užtikrinti turi būti grindžiamas 5G kibernetinio saugumo priemonių rinkiniu;
- (8) Sąjungos parama pagal šią priemonę neturėtų pakeisti dvišalės ir regioninės paramos, teikiamos pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529⁵, kuri daugiausia skiriama padedant paramos gavėjams pasirengti narystei Sąjungoje, o turėtų ją papildyti ir išplėsti, kartu, kai įmanoma, naudojantis jau esamais mechanizmais ir struktūromis. Šis požiūris turėtų būti grindžiamas esama plėtros metodika, visų pirma 2020 m. patikslinta metodika⁶, ir tų pačių metų ekonomikos ir investicijų planu⁷;
- (9) parama pagal priemonę turėtų būti teikiama siekiant bendrų ir konkrečių tikslų, remiantis nustatytais kriterijais ir aiškiais mokėjimo sąlygomis. Bendrieji priemonės tikslai turėtų būti spartinti regioninę ekonominę integraciją, laipsnišką integraciją į Sąjungos bendrąją rinką, Vakarų Balkanų šalių ekonomikos socialinę ir ekonominę konvergenciją ir derinimą su Sąjungos teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės Sąjungoje. Priemonė taip pat turėtų padėti spartinti reformas, susijusias su pagrindiniais plėtros proceso principais, įskaitant teisinės valstybės principo taikymo, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos kontrolės, viešųjų finansų valdymo ir kovos su korupcija reformas. Šių tikslų turėtų būti siekiama vienas kitą papildančiu būdu;
- (10) priemone turėtų būti skatinami vystymosi veiksmingumo principai, laikantis paramos, teikiamos pagal kitas Sąjungos programas ir priemones, papildomumo principo ir stengiantis išvengti pagal šį reglamentą teikiamos paramos ir kitos Sąjungos, valstybių narių, trečiųjų valstybių, daugiašalių ir regioninių organizacijų bei subjektų teikiamos paramos dubliavimo;
- (11) priemonė turėtų užtikrinti suderinamumą su bendraisiais Sąjungos išorės veiksmų tikslais, nustatytais Europos Sąjungos sutarties 21 straipsnyje, įskaitant pagarbą pagrindinėms teisėms, įtvirtintoms ES pagrindinių teisių chartijoje, ir paramą šiems tikslams. Ji visų pirma užtikrins žmogaus teisių apsaugą ir propagavimą bei teisinės valstybės principo laikymąsi;

³ COM(2021) 118 *final*.

⁴ „5G kibernetinio saugumo priemonių rinkinio įgyvendinimas“, COM(2023) 4049 *final*.

⁵ 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III) (OL L 330, 2021 9 20, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj>).

⁶ COM(2022) 57 *final*.

⁷ COM(2020) 641 *final*.

- (12) pagal priemonę vykdoma veikla turėtų būti prisidedama prie pažangos siekiant darnaus vystymosi tikslų, Paryžiaus susitarimo ir Jungtinių Tautų bendrosios klimato kaitos konvencijos, Jungtinių Tautų biologinės įvairovės konvencijos ir Jungtinių Tautų konvencijos dėl kovos su dykumėjimu laikymosi ir neturėtų būti prisidedama prie aplinkos būklės blogėjimo ar žalos aplinkai ar klimatui. Pagal priemonę finansuojamos priemonės turėtų atitikti paramos gavėjų nacionalinius energetikos ir klimato planus, jų nacionaliniu lygmeniu nustatytą įpareigojantį veiksmą ir siekį iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą. Priemone turėtų būti prisidedama prie klimato kaitos švelninimo veiksmų ir gebėjimo prisitaikyti prie neigiamo jos poveikio bei didinamas atsparumas klimato kaitai;
- (13) įgyvendinant šį reglamentą turėtų būti vadovaujama lygybės ir nediskriminavimo principais, kaip išdėstyta Lygybės sąjungos strategijose. Juo turėtų būti skatinama lyčių lygybė bei moterų ir mergaičių įgalėjimas ir turėtų būti siekiama apsaugoti ir propaguoti moterų ir mergaičių teises, laikantis ES lyčių lygybės veiksmų planų ir atitinkamų Tarybos išvadų bei tarptautinių konvencijų. Priemonės įgyvendinimas turėtų atitikti Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvenciją ir užtikrinti investicijų ir techninės pagalbos prieinamumą;
- (14) šiuo reglamentu turėtų būti propaguojama Vakarų Balkanų žalioji darbotvarkė⁸ sustiprinant aplinkos apsaugą, prisidedant prie klimato kaitos švelninimo bei atsparumo klimato kaitai didinimo ir paspartinant perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos;
- (15) atsižvelgiant į Europos žaliajį kursą, kuris yra Europos tvaraus augimo strategija, ir į tai, kaip svarbu siekti klimato ir biologinės įvairovės tikslų pagal Tarpinstituciniame susitarime priimtus įsipareigojimus, priemone turėtų būti padedama siekti bendro tikslo, t. y. klimato srities tikslams skirti 30 proc. ir biologinės įvairovės tikslams 2024 m. skirti 7,5 proc., o 2026 ir 2027 m. – 10 proc. Sąjungos biudžeto išlaidų. Ne mažiau kaip 37 proc. negrąžintinos finansinės paramos, teikiamos per VBIP, turėtų būti skirta klimato srities tikslams įgyvendinti. Priemonės lėšomis turėtų būti remiama veikla, kurią vykdant visapusiškai laikomasi Sąjungos klimato ir aplinkos apsaugos standartų bei prioritetų ir principo „nedaryti reikšmingos žalos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento (ES) 2020/852⁹ 17 straipsnį;
- (16) Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir paramos gavėjais, turėtų prisidėti prie didesnio skaidrumo ir atskaitomybės teikiant paramą, be kita ko, įgyvendinant tinkamas vidaus kontrolės sistemas ir kovos su sukčiavimu politiką. Parama pagal priemonę turėtų būti teikiama laikantis išankstinės sąlygos, kad kiekvienas iš paramos gavėjų toliau taikys veiksmingus demokratinius mechanizmus, jų laikysis, gerbs institucijas, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, bei laikysis teisinės valstybės principo ir gerbs žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Kita išankstinė sąlyga turėtų būti ta, kad Serbija ir Kosovas konstruktyviai sieks normalizuoti santykius, kad būtų visiškai įvykdyti visi jų atitinkami įsipareigojimai, kylantys iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, taip pat visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvautų derybose dėl visapusiško susitarimo dėl santykių normalizavimo;

⁸ SWD(2020)223 *final*, 2020 10 6.

⁹ 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, OL L 198, 2020 6 22, p. 13.

- (17) bendra didžiausia Sąjungos paramos pagal šią priemonę suma 2024–2027 m. laikotarpiu turėtų būti 6 mlrd. EUR einamosiomis kainomis, iš kurių iki 2 mlrd. EUR turėtų būti negražintina parama, o 4 mlrd. EUR – palankiomis sąlygomis Sąjungos teikiamos finansinės paramos paskolos, kurioms atidėjiniai sudaromi iš 2 mlrd. EUR sumos. Ne mažiau kaip pusė visos sumos turėtų būti skirta pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIP), įskaitant visą negražintinos paramos sumą, atėmus 1,5 proc. techninės pagalbos sumą ir sumas, reikalingas paskolų atidėjiniams sudaryti;
- (18) šiame reglamente nustatomas viso šios priemonės laikotarpio finansinis paketas, kuris Europos Parlamentui ir Tarybai yra svarbiausias orientacinis dydis metinės biudžeto sudarymo procedūros metu, kaip tai suprantama 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinio susitarimo dėl biudžetinės drausmės, bendradarbiavimo biudžeto klausimais ir patikimo finansų valdymo, taip pat dėl naujų nuosavų išteklių, įskaitant veiksmų gaires dėl naujų nuosavų išteklių nustatymo 18 punkte;
- (19) nukrypstant nuo Reglamento (ES) 2021/947 31 straipsnio 3 dalies antro sakinio, finansinis įsipareigojimas dėl paskolų pagal šią priemonę neturėtų būti remiamas išorės veiksmų garantija. Pagal šią priemonę suteikta parama paskolų forma turėtų būti finansinė parama, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 220 straipsnio 1 dalyje. Orientacinė finansavimo suma kiekvienam paramos gavėjui turėtų būti apskaičiuojama pagal I priede nustatytą formulę, kurioje derinama paramos gavėjo gyventojų dalis, palyginti su bendru Vakarų Balkanų regiono gyventojų skaičiumi, ir Vakarų Balkanų regiono vidutinis BVP vienam gyventojui, palyginti su atitinkamo paramos gavėjo BVP vienam gyventojui, abiem veiksniams atitinkamai priskiriant 60 proc. ir 40 proc. svorį. Jei neįvykdomos lėšų išmokėjimui taikomos mokėjimo sąlygos, Komisija gali perskirstyti visą sumą arba jos dalį kitiems paramos gavėjams;
- (20) šiam reglamentui turėtų būti taikomos Europos Parlamento ir Tarybos pagal SESV 322 straipsnį priimtos horizontaliosios finansinės taisyklės. Tos taisyklės nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES, Euratomas) 2018/1046¹⁰ ir jomis visų pirma nustatoma biudžeto sudarymo ir vykdymo pasitelkiant dotacijas, viešuosius pirkimus, netiesioginį valdymą, finansinę paramą, derinimo operacijas ir apmokėjimą išorės ekspertams tvarka ir numatoma finansų pareigūnų atsakomybės kontrolė;
- (21) turėtų būti leidžiama taikyti sutarčių sudarymo procedūrą pagal šią priemonę tinkamumo finansuoti apribojimus, atsižvelgiant į specifinį veiklos pobūdį arba tais atvejais, kai veikla daro poveikį saugumui ar viešajai tvarkai;
- (22) siekiant užtikrinti veiksmingą priemonės įgyvendinimą, be kita ko, palengvinti Vakarų Balkanų paramos gavėjų integraciją į Europos vertės grandinę, visos pagal šią priemonę finansuojamos ir perkamos prekės ir medžiagos turėtų būti kilusios iš valstybių narių, paramos gavėjų, Europos ekonominės erdvės susitarimo susitariančiųjų šalių, šalių, kurioms taikomi Europos Parlamento ir Tarybos

¹⁰ 2018 m. liepos 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046 dėl Sąjungos bendrajam biudžetui taikomų finansinių taisyklių, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES, bei panaikinamas Reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 966/20 (OL L 193, 2018 7 30, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).

reglamento (ES) 2021/947¹¹ I priedas ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1529 I priedas, ir šalių, su kurioms Komisija yra nustačiusi abipusę galimybę gauti išorės pagalbą paramą gaunančiose valstybėse, išskyrus atvejus, kai prekės ir medžiagos negali būti įsigytos bet kurioje iš tų šalių priimtinomis sąlygomis;

- (23) laikantis principo, kad Sąjungos biudžetas yra sudaromas kasmet, turėtų būti užtikrinta galimybė taikyti lankstumo priemonės pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 kitoms politikos sritims, įskaitant perkėlimus ir įsipareigojimų dėl lėšų perskirstymą, siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos lėšų naudojimą, taip kuo labiau padidinant pagal priemonę turimas Sąjungos lėšas;
- (24) Vakarų Balkanų priemonės įgyvendinimas turėtų būti grindžiamas nuosekliu ir prioritetiniu kiekvieno Vakarų Balkanų paramos gavėjo tikslinių reformų ir investavimo prioritetų rinkiniu (reformų darbotvarkė), kuriame būtų aiškiai suformuluota ir su pasirengimo Sąjungos narystei reikalavimais suderinta socialinio ir ekonominio augimo skatinimo sistema. Reformų darbotvarkė bus visa apimanti sistema šios priemonės tikslams pasiekti;
- (25) Sąjungos parama turėtų būti išmokama tik tuo atveju, jei laikomasi mokėjimo sąlygų ir daroma išmatuojama pažanga įgyvendinant reformų darbotvarkėse nustatytas reformas, kurias įvertino ir oficialiai patvirtino Komisija. Lėšų išmokėjimas turėtų būti atitinkamai struktūrizuotas, atsižvelgiant į priemonės tikslus;
- (26) į reformų darbotvarkes turėtų būti įtrauktos tikslinės reformų priemonės ir prioritetinės investicijų sritys kartu su mokėjimo sąlygomis, kurias atitinka kokybiniai ir kiekybiniai veiksmai, rodantys tinkamą tų priemonių įgyvendinimo pažangą ar užbaigimą, ir orientacinis tų priemonių įgyvendinimo tvarkaraštis. Šiuos veiksmus reikėtų planuoti atlikti ne vėliau kaip iki 2027 m. rugpjūčio 31 d., nors bendras priemonių, su kuriomis susiję tokie veiksmai, įgyvendinimas gali tęstis pasibaigus 2027 m., be ne vėliau kaip iki 2028 m. gruodžio 31 d.;
- (27) reformų darbotvarkėse taip pat turėtų būti paaiškinimas apie paramos gavėjo taikomą veiksmingą pažeidimų, korupcijos, sukčiavimo ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo sistemą naudojant pagal Priemonę skirtas lėšas, ir tvarką, kuria siekiama užkirsti kelią dvigubam finansavimui pagal Priemonę ir kitas Sąjungos programas ar kitus paramos teikėjus;
- (28) reformų darbotvarkėse numatytomis priemonėmis prireikus turėtų būti prisidedama prie veiksmingo viešųjų finansų valdymo ir kontrolės sistemos tobulinimo, kovos su korupcija, sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu, taip pat prie veiksmingos valstybės pagalbos kontrolės sistemos, kuria siekiama užtikrinti sąžiningas sąlygas visoms įmonėms. Paramos gavėjas turėtų įgyvendinti tokias priemones iki orientacinės datos, kuri galėtų būti nustatyta, atsižvelgiant į kiekvieną priemonę, ankstyvajame priemonės įgyvendinimo etape;
- (29) Komisija turėtų įvertinti kiekvieną reformų darbotvarkę remdamasi šiame reglamente nustatyto kriterijų sąrašu. Siekiant užtikrinti vienodas šio reglamento įgyvendinimo sąlygas, Komisijai turėtų būti suteikti įgyvendinimo įgaliojimai patvirtinti šias reformų

¹¹ 2021 m. birželio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“, iš dalies keičiamas ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 466/2014/ES ir panaikinamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/1601 ir Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 480/2009 (OL L 209, 2021 6 14, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

darbotvarkės. Tais įgaliojimais turėtų būti naudojamosi laikantis Europos Parlamento ir Tarybos Reglamento (ES) Nr. 182/2011¹². Komisija tinkamai atsižvelgs į Tarybos sprendimą 2010/427/ES ir prireikus į EIVT vaidmenį, visų pirma stebėdama, kaip laikomasi išankstinės Sąjungos paramos sąlygos;

- (30) šiame reglamente nurodytas Komisijos įgyvendinimo sprendimas kartu turėtų būti darbo programa, kaip apibrėžta Finansinio reglamento 110 straipsnio 2 dalyje, atsižvelgiant į negrąžintinos finansinės paramos sumą pagal šį reglamentą;
- (31) atsižvelgiant į lankstumo įgyvendinant priemonę poreikį, paramos gavėjas turėtų turėti galimybę pateikti pagrįstą prašymą Komisijai pateikti pasiūlymą iš dalies pakeisti Tarybos įgyvendinimo sprendimą, jei ji dėl objektyvių aplinkybių nebegali iš dalies arba visiškai įgyvendinti reformų darbotvarkės, įskaitant atitinkamas mokėjimo sąlygas. Paramos gavėjas turėtų turėti galimybę pateikti pagrįstą prašymą iš dalies pakeisti reformų darbotvarkę, be kita ko, prireikus siūlyti priedus;
- (32) Komisija turėtų turėti galimybę iš dalies pakeisti Tarybos įgyvendinimo sprendimą, visų pirma atsižvelgdama į turimų sumų pasikeitimą;
- (33) jei perskirstoma parama pagal šią priemonę, dėl kurios paramos gavėjas gautų papildomą paramą, šis paramos gavėjas turėtų pateikti patikslintą reformų darbotvarkę, kurioje būtų nurodytos papildomos priemonės, kurias reikia įgyvendinti;
- (34) su kiekvienu paramos gavėju turėtų būti sudarytas susitarimas dėl priemonės, kuriame būtų nustatyti Sąjungos ir paramos gavėjo finansinio bendradarbiavimo principai ir nurodyti būtini mechanizmai, susiję su Sąjungos finansavimo pagal šią priemonę kontrole, priežiūra, stebėseną, vertinimu, ataskaitų teikimu ir auditu, taisyklėmis dėl mokesčių, muitų ir rinkliavų, taip pat pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir šalinimo priemonėmis. Todėl su kiekvienu paramos gavėju taip pat turėtų būti sudarytas paskolos susitarimas, kuriame būtų išdėstytos konkrečios nuostatos dėl finansavimo, teikiamo paskolų forma, valdymo ir įgyvendinimo;
- (35) finansinė parama reformų darbotvarkėms turėtų būti teikiama paskolos forma. Atsižvelgiant į Vakarų Balkanų finansavimo poreikius, finansinę pagalbą tikslinga organizuoti pagal diversifikuotą finansavimo strategiją, numatytą Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 220a straipsnyje ir nustatytą kaip bendrą finansavimo metodą, kuris, kaip tikimasi, padidins Sąjungos obligacijų likvidumą ir Sąjungos emisijų patrauklumą bei ekonominį efektyvumą;
- (36) tikslinga paskolas paramos gavėjams teikti itin palankiomis sąlygomis ne ilgesniam kaip 40 metų laikotarpiui, numatant, kad pagrindinė paskolos suma turi būti pradėta grąžinti ne anksčiau kaip 2034 m. Taip pat tikslinga nukrypti nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 220 straipsnio 4 dalies;
- (37) atsižvelgiant į tai, kad finansinė rizika, susijusi su paramos gavėjams teikiama parama paskolų forma pagal šią priemonę, yra panaši į finansinę riziką, susijusią su skolinimo operacijomis pagal Reglamentą (ES) 2021/947, atidėjiniai finansiniams įsipareigojimams dėl paskolų pagal šį reglamentą turėtų būti sudaromi taikant 9 proc.

¹² 2011 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 182/2011, kuriuo nustatomos valstybių narių vykdomos Komisijos naudojimosi įgyvendinimo įgaliojimais kontrolės mechanizmų taisyklės ir bendrieji principai (OL L 55, 2011 2 28, p. 13, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj>).

normą pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 211 straipsnį, o atidėjinių finansavimas turėtų būti skiriamas iš 2 mlrd. EUR paketo pagal šią priemonę;

- (38) siekiant užtikrinti, kad atidėjinių norma ir toliau atitiktų finansinę riziką, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 290 straipsnį Komisijai turėtų būti deleguoti įgaliojimai priimti aktus dėl atidėjinių normos koregavimo. Ypač svarbu, kad atlikdama parengiamąjį darbą Komisija tinkamai konsultuotųsi, taip pat ir su ekspertais, ir kad tos konsultacijos būtų vykdomos vadovaujantis 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros¹³ nustatytais principais. Visų pirma, siekiant užtikrinti vienodas galimybes dalyvauti atliekant su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, Europos Parlamentas ir Taryba visus dokumentus gauna tuo pačiu metu kaip ir valstybių narių ekspertai, o jų ekspertams sistemingai suteikiama galimybė dalyvauti Komisijos ekspertų grupių, kurios atlieka su deleguotaisiais aktais susijusį parengiamąjį darbą, posėdžiuose;
- (39) siekiant kuo labiau padidinti Sąjungos finansinės paramos poveikį pritraukiant papildomas investicijas ir užtikrinti ES išlaidų kontrolę, reformų darbotvarkėse numatytos investicijos į infrastruktūrą turėtų būti įgyvendinamos per VBIP. VBIP veiklos valdybai turėtų būti teikiami atskiri projektai ar programos, kad ji pareikštų savo nuomonę tik tada, kai įvykdomos atitinkamos reformų darbotvarkėse nustatytos mokėjimo sąlygos. Jei atitinkamos investicijų mokėjimo sąlygos neįvykdomos per vienus metus, Komisija gali persikirstyti investicijų finansavimą pagal VBIP likusiems paramos gavėjams;
- (40) siekiant užtikrinti, kad paramos gavėjai disponuotų pradinio finansavimu pirmosioms reformoms įgyvendinti, kiekvienas paramos gavėjas turėtų turėti galimybę gauti iki 7 proc. visos pagal šią priemonę numatytos finansinės paramos sumos kaip išankstinį finansavimą, atsižvelgiant į tai, ar yra lėšų ir ar įvykdytos išankstinės sąlygos paramai pagal šią priemonę gauti;
- (41) teikiant Sąjungos paramą Vakarų Balkanų paramos gavėjams svarbu užtikrinti tiek lankstumą, tiek programavimo galimybes. Šiuo tikslu pagal priemonę skirtos lėšos turėtų būti išmokamos pagal nustatytą pusmečio grafiką, atsižvelgiant į tai, ar yra lėšų, remiantis paramos gavėjų pateiktu prašymu išmokėti lėšas ir Komisijai patikrinus, ar tinkamai įvykdytos tiek bendrosios sąlygos, susijusios su makrofinansiniu stabilumu, patikimu viešųjų finansų valdymu, skaidrumu ir biudžeto priežiūra, tiek atitinkamos mokėjimo sąlygos. Jei mokėjimo sąlyga neįvykdoma pagal sprendime, kuriuo patvirtinta reformų darbotvarkė, nustatytą orientacinį tvarkaraštį, Komisija galėtų išskaičiuoti visas tą sąlygą atitinkančias lėšas arba jų dalį. Atitinkamos išskaičiuotos lėšos galėtų būti išmokėtos per artimiausią lėšų išmokėjimo laikotarpį ir ne vėliau kaip po dvylikos mėnesių nuo pradinio orientaciniame tvarkaraštyje nustatyto termino, jeigu bus įvykdytos mokėjimo sąlygos. Pirmaisiais įgyvendinimo metais šis terminas turėtų būti pratęstas iki 24 mėnesių nuo pirminio neigiamo įvertinimo;
- (42) nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 116 straipsnio 2 ir 5 dalių, tikslinga nustatyti mokėjimų į valstybės biudžetus mokėjimo terminą, skaičiuojamą nuo pranešimo apie sprendimą, kuriuo leidžiama išmokėti lėšas paramos gavėjui, dienos, ir netaikyti reikalavimo, kad Komisija paramos gavėjui mokėtų delspinigius;
- (43) pagal Europos Sąjungos sutarties (ES sutartis) 29 straipsnį ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 215 straipsnio 2 dalį priimtų Sąjungos ribojamųjų

¹³ OL L 123, 2016 5 12, p. 1.

priemonių kontekste negalima tiesiogiai ar netiesiogiai leisti naudotis lėšomis ar ekonominiais ištekliais į sąrašą įtrauktiems juridiniams asmenims, subjektams ar įstaigoms arba jų naudai. Todėl tokie į sąrašą įtraukti subjektai ir jiems nuosavybės teise priklausančys arba jų kontroliuojami subjektai negali būti remiami priemonės lėšomis;

- (44) pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046, Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 883/2013¹⁴, Tarybos reglamentus (EB, Euratomas) Nr. 2988/95¹⁵, (Euratomas, EB) Nr. 2185/96¹⁶ ir (ES) 2017/1939¹⁷, Sąjungos finansiniai interesai turi būti apsaugoti proporcingomis priemonėmis, įskaitant priemones, susijusias su pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir dvigubo finansavimo prevencija, nustatymu, ištaisymu ir tyrimu, ir prarastų, neteisėtai išmokėtų arba neteisėtai panaudotų lėšų susigrąžinimu;
- (45) visų pirma, vadovaujantis reglamentais (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 ir (ES, Euratomas) Nr. 883/2013, Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) turi galėti atlikti administracinius tyrimus, įskaitant patikrinimus ir inspektavimus vietoje, siekdama nustatyti, ar nebūta Sąjungos finansiniams interesams kenkiančio sukčiavimo, korupcijos ar kitos neteisėtos veiklos atvejų;
- (46) pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 129 straipsnį, Komisijai, OLAF, Europos Audito Rūmams ir, kai taikytina, Europos prokuratūrai turėtų būti suteiktos būtinos teisės ir prieiga, įskaitant teises ir prieigą, kurias turėtų suteikti trečiosios šalys, dalyvaujančios naudojant Sąjungos lėšas;
- (47) Komisija turėtų užtikrinti, kad pagal priemonę būtų veiksmingai apsaugoti Sąjungos finansiniai interesai. Tuo pat metu, atsižvelgdama į ilgą Vakarų Balkanų paramos gavėjams teikiamos finansinės paramos, taip pat ir netiesiogiai valdomos, patirtį ir į jų laipsnišką derinimą su Sąjungos vidaus kontrolės standartais ir praktika, Komisija iš esmės gali pasikliauti nacionalinių vidaus kontrolės ir sukčiavimo prevencijos sistemų veikimu. Visų pirma Komisija ir OLAF turėtų būti nedelsiant informuojamos apie visus įtariamus pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto atvejus, turinčius įtakos priemonės lėšų panaudojimui;
- (48) be to, paramos gavėjai turėtų nedelsdami pranešti Komisijai apie pažeidimus, įskaitant sukčiavimą, kurie buvo nustatyti pirminėse administracinėse ar teisminėse išvadose, ir pastarąją informuoti apie administracinių ir teisinių procedūrų eigą. Siekiant suderinti valstybių narių gerąją patirtį, turėtų būti pranešama elektroninėmis priemonėmis, naudojant Komisijos nustatytą Pažeidimų valdymo sistemą;

¹⁴ 2013 m. rugsėjo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES, Euratomas) Nr. 883/2013 dėl Europos kovos su sukčiavimu tarnybos (OLAF) atliekamų tyrimų ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1073/1999 ir Tarybos reglamentas (Euratomas) Nr. 1074/1999 (OL L 248, 2013 9 18, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj>).

¹⁵ 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995 12 23, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1995/2988/oj>).

¹⁶ 1996 m. lapkričio 11 d. Tarybos reglamentas (Euratomas, EB) Nr. 2185/96 dėl Komisijos atliekamų patikrinimų ir inspektavimų vietoje siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus nuo sukčiavimo ir kitų pažeidimų (OL L 292, 1996 11 15, p. 2, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj>).

¹⁷ 2017 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (ES) 2017/1939, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas Europos prokuratūros įsteigimo srityje (OL L 283, 2017 10 31, p. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>).

- (49) kiekvienas paramos gavėjas turėtų sukurti stebėsenos sistemą, pagal kurią kartu su pusmečio prašymu dėl lėšų išmokėjimo būtų rengiama pusmečio ataskaita apie jo darbotvarkėje nustatytų mokėjimo sąlygų vykdymą. Paramos gavėjai turėtų rinkti duomenis ir informaciją ir suteikti prie jų prieigą, kad būtų galima užkirsti kelią pažeidimams, sukčiavimui, korupcijai ir interesų konfliktams, susijusiems su priemonės lėšomis remiamomis priemonėmis, juos nustatyti ir ištaisyti;
- (50) Komisija turėtų užtikrinti, kad būtų įdiegti aiškūs stebėsenos ir vertinimo mechanizmai siekiant užtikrinti veiksmingą atskaitomybę ir skaidrumą, kai įgyvendinamas Sąjungos biudžetas, ir siekiant užtikrinti veiksmingą pažangos įgyvendinant šio reglamento tikslus vertinimą;
- (51) Komisija Europos Parlamentui ir šiame reglamente nurodytam komitetui turėtų pateikti metinę ataskaitą dėl reglamento ir priemonės įgyvendinimo pažangos;
- (52) užbaigus priemonės vykdymą, Komisija turėtų atlikti jos vertinimą;
- (53) siekiant užtikrinti stiprią ir pliuralistinę žiniasklaidą ir visuomenės pritarimą Sąjungos vertybėms, Sąjungos vertybių ir galimos narystės Sąjungoje naudos bei pareigų supratimą, turėtų būti stiprinami paramos gavėjų komunikacijos gebėjimai ir kovojama su dezinformacija bei manipuliavimu informacija. Taip pat reikėtų užtikrinti Sąjungos finansavimo matomumą;
- (54) kadangi šio reglamento tikslų valstybės narės negali deramai pasiekti, o tų tikslų būtų geriau siekti Sąjungos lygmeniu, laikydamosi ES sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Sąjunga gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytiems tikslams pasiekti;
- (55) atsižvelgiant į plataus užmojo bendruosius šios priemonės tikslus per trumpą įgyvendinimo laikotarpį, šis reglamentas turėtų įsigalioti kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

I SKYRIUS

Bendrosios nuostatos

1 straipsnis

Dalykas

1. Šiuo reglamentu nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė (toliau – Priemonė).
Jame nustatomi Priemonės tikslai, jos finansavimas, 2024–2027 m. biudžetas, Sąjungos finansavimo formos pagal ją ir tokio finansavimo teikimo taisyklės.
2. Pagal šią Priemonę Vakarų Balkanams teikiama parama socialinėms ir ekonominėms reformoms ir investicijoms vykdyti, siekiant įgyvendinti jų atitinkamas reformų darbotvarkes, kaip nustatyta III skyriuje.

2 straipsnis

Apibrėžtys

Šiame reglamente vartojamų terminų apibrėžtys:

1. Paramos gavėjas – bet kuris iš šių: Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas*, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija.
2. Plėtros dokumentų rinkinys – metinis komunikatas dėl ES plėtros politikos ir pridedami Komisijos tarnybų darbiniai dokumentai.
3. Susitarimas dėl Priemonės – Komisijos ir paramą gaunančios valstybės sudarytas susitarimas, kuriuo nustatomi paramos gavėjo ir Komisijos finansinio bendradarbiavimo pagal šį reglamentą principai. Šis susitarimas yra finansavimo susitarimas, kaip apibrėžta Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 114 straipsnio 2 dalyje, kiek tai susiję su lėšomis pagal 6 straipsnio 2 dalies a punktą.
4. Paskolos sutartis – Komisijos ir paramos gavėjo sudarytas susitarimas, kuriame nustatomos paramai pagal Priemonę taikomos sąlygos.
5. Reformų darbotvarkės – išsamus kiekvieno paramos gavėjo nuoseklių ir prioritetinių tikslinių reformų ir prioritetinių investavimo sričių paketas, įskaitant mokėjimo sąlygas, kurios rodo pakankamą pažangą arba tų priemonių užbaigimą, ir orientacinių tų priemonių įgyvendinimo tvarkaraštį.
6. Priemonės – reformos ir investicijos pagal III skyriuje numatytas reformų darbotvarkes.
7. Mokėjimo sąlygos – lėšų išmokėjimo sąlygos, išreikštos stebimais ir išmatuojamais kokybiniais ar kiekybiniais veiksmais, kuriuos turi atlikti paramos gavėjai, ir kurios nustatytos reformų darbotvarkėse pagal III skyrių kaip lėšų išmokėjimo sąlygos.
8. Derinimo operacija – iš Sąjungos biudžeto remiama operacija, kuria negrąžintinos paramos iš Sąjungos biudžeto formos derinamos su plėtros ar kitų viešųjų finansų įstaigų arba su komercinių finansų įstaigų ir investuotojų teikiamos grąžintinos paramos formomis.

3 straipsnis

Priemonės tikslai

1. Bendrieji Priemonės tikslai yra:
 - a) spartinti regioninę ekonominę integraciją ir laipsnišką integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;
 - b) spartinti socialinę ir ekonominę paramos gavėjų ekonomikos konvergenciją su Sąjunga;
 - c) spartinti suderinimą su Sąjungos vertybėmis, teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės Sąjungoje.
2. Konkretūs Priemonės tikslai yra:

* Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

- a) spartinti paramos gavėjų perėjimą prie tvarios ir įtraukios ekonomikos, kuri galėtų atlaikyti konkurencinį Sąjungos bendrosios rinkos spaudimą, ir prie stabilios investicinės aplinkos;
- b) skatinti regioninę ekonominę integraciją, visų pirma darant pažangą kuriant bendrą regioninę rinką;
- c) skatinti paramos gavėjų ekonominę integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;
- d) remti regioninę ekonominę integraciją ir didesnę integraciją su ES bendrąja rinką, gerinant regiono jungtis pagal transeuropinius tinklus;
- e) spartinti žaliąją pertvarką pagal 2020 m. Vakarų Balkanų žaliąją darbotvarkę, apimančią visus ekonomikos sektorius, visų pirma energetiką, įskaitant perėjimą prie dekarbonizuotos neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios ir žiedinės ekonomikos;
- f) skatinti skaitmeninę transformaciją kaip darnaus vystymosi ir integracinio augimo priemonę;
- g) skatinti inovacijas, visų pirma MVI, ir prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos;
- h) skatinti kokybišką švietimą, mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą bei užimtumo politiką;
- i) toliau stiprinti pagrindinius plėtros proceso principus, įskaitant teisinės valstybės principą, demokratiją, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, skatinant nepriklausomas teismines institucijas, didesnę saugumą, kovą su sukčiavimu, korupcija, organizuotu nusikalstamumu, pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, mokesčių slėpimu ir mokestiniu sukčiavimu; laikytis tarptautinės teisės; stiprinti žiniasklaidos laisvę ir akademinę laisvę bei pilietinei visuomenei palankią aplinką; skatinti socialinį dialogą; skatinti lyčių lygybę, nediskriminavimą ir toleranciją, užtikrinti ir stiprinti pagarbą mažumoms priklausančių asmenų teisėms;
- j) didinti viešojo administravimo veiksmingumą ir remti skaidrumą, struktūrines reformas ir gerą valdymą visais lygmenimis, be kita ko, viešųjų finansų valdymo, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse; remti iniciatyvas ir institucijas, kurios remia ir vykdo tarptautinį teisingumą Vakarų Balkanuose.

4 straipsnis

Bendrieji principai

1. Bendradarbiavimas pagal Priemonę grindžiamas šiais vystymosi veiksmingumo principais, kurių skatinama laikytis visų įgyvendinimo sąlygų kontekste, visų pirma: paramos gavėjų atsakomybe įgyvendinant vystymosi prioritetus, orientavimusi į rezultatus, įtraukiomis partnerystėmis, skaidrumu ir tarpusavio atskaitomybe. Bendradarbiavimas grindžiamas veiksmingu ir efektyviu išteklių paskirstymu ir naudojimu.
2. Parama pagal Priemonę papildoma parama, teikiama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones. Veikla, kuri gali būti finansuojama pagal šį reglamentą, gali būti remiama pagal kitas Sąjungos programas ir priemones, jei tokia parama neskiriama toms pačioms išlaidoms padengti.

3. Siekdamas skatinti savo veiksmų papildomumą ir veiksmingumą, Komisija ir valstybės narės bendradarbiauja ir stengiasi išvengti pagal šį reglamentą teikiamos paramos ir kitos Sąjungos, valstybių narių, trečiųjų valstybių, daugiašalių ir regioninių organizacijų ir subjektų, pavyzdžiui, tarptautinių organizacijų ir atitinkamų tarptautinių finansų įstaigų, agentūrų ir Sąjungai nepriklausančių paramos teikėjų teikiamos paramos dubliavimo, laikydamosi nustatytų veiklos koordinavimo išorės paramos srityje stiprinimo principų, be kita ko, aktyviau koordinuodamos veiklą su valstybėmis narėmis vietos lygmeniu.
4. Į pagal Priemonę vykdomą veiklą integruojami aspektai, susiję su klimato kaitos švelninimu ir prisitaikymu prie jos, biologine įvairove ir aplinkos apsauga, žmogaus teisėmis, demokratija, lyčių lygybe ir, kai aktualu, nelaimių rizikos mažinimu, taip pat ja prisidedama prie pažangos siekiant darnaus vystymosi tikslų, kad būtų skatinami integruoti veiksmai, kuriais galima suderintai siekti papildomos naudos ir įgyvendinti kelis tikslus. Ją vykdant turi būti vengiama neišnaudojamo turto ir vadovaujamasi principais „nedaryti žalos“ ir „nė vieno nepalikti nuošalyje“, taip pat tvarumo principu, kuriuo grindžiamas Europos žaliasis kursas.
5. Paramos gavėjai ir Komisija užtikrina, kad rengiant reformų darbotvarkes ir įgyvendinant Priemonę būtų atsižvelgiama į moterų ir vyrų lygybę, lyčių aspekto integravimą ir lyčių aspektu grindžiamo požiūrio įtraukimą, ir tai būtų skatinama. Paramos gavėjai ir Komisija imasi tinkamų veiksmų, kad užkirstų kelią bet kokiai diskriminacijai dėl lyties, rasinės ar etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus ar seksualinės orientacijos. Komisija apie šias priemones praneš teikdama reguliarias ataskaitas pagal lyčių lygybės veiksmų planus.
6. Priemone neremiamą veiklą ar priemonės, kurios yra nesuderinamos su paramos gavėjų nacionaliniais energetikos ir klimato planais, jų nacionaliniu lygmeniu nustatyto įpareigojančiu veiksmu pagal Paryžiaus susitarimą ir siekiu iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą arba kuriomis skatinamos investicijos į iškastinį kurą, arba kurios daro didelį neigiamą poveikį aplinkai ar klimatui.
7. Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir paramos gavėjais, padeda įgyvendinti Sąjungos įsipareigojimus siekti didesnio skaidrumo ir atskaitomybės teikiant paramą, be kita ko, skatindama įgyvendinti ir stiprinti vidaus kontrolės sistemas ir kovos su sukčiavimu politiką, taip pat per internetines duomenų bazes leidžiant susipažinti su informacija apie paramos dydį bei paskirstymą, ir užtikrina, kad duomenys būtų palyginami ir su jais būtų galima lengvai susipažinti, jais keistis ir juos skelbti.

5 straipsnis

Išankstinės Sąjungos paramos sąlygos

1. Paramos pagal Priemonę teikimo paramos gavėjams išankstinės sąlygos yra tos, kad paramos gavėjai turi toliau puoselėti ir taikyti veiksmingus demokratinius mechanizmus, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, bei laikytis teisinės valstybės principo ir vykdyti visus įsipareigojimus gerbti žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Kita išankstinė sąlyga yra ta, kad Serbija ir Kosovas turi konstruktyviai normalizuoti santykius, kad būtų visiškai įvykdyti visi jų atitinkami įsipareigojimai, kylantys iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo, taip pat visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvautų derybose dėl visapusiško susitarimo dėl santykių normalizavimo.

2. Komisija, tinkamai atsižvelgdama į naujausią plėtros dokumentų rinkinį, stebi, ar išpildytos 1 dalyje nustatytos išankstinės sąlygos prieš išmokant lėšas paramos gavėjams pagal Priemonę ir visu paramos pagal Priemonę teikimo laikotarpiu. Komisija gali priimti sprendimą, kuriame daroma išvada, kad kai kurios iš šių išankstinių sąlygų neįvykdytos, ir visų pirma neišmokėti 21 straipsnyje nurodytų lėšų, neatsižvelgdama į tai, ar įvykdytos 16 straipsnio 3 dalyje nurodytos mokėjimo sąlygos.

II SKYRIUS

Finansavimas ir įgyvendinimas

6 straipsnis

Biudžetas

1. Pagal 2 ir 3 dalis pagal šią Priemonę skiriami ištekliai 2024–2027 m. laikotarpiu neviršija 6 000 000 000 EUR.
2. Priemonės įgyvendinimo finansinis paketas yra 2 000 000 000 EUR laikotarpiui nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d., iš kurių:
 - (a) 98,5 proc. skiriama kaip negrąžintina finansinė parama paramos gavėjų reformų darbotvarkėms įgyvendinti;
 - (b) 1,5 proc. – išlaidoms pagal 6 dalį.
3. Parama paskolų forma skiriama iki 4 000 000 000 EUR laikotarpiui nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2027 m. gruodžio 31 d. Ši suma nėra Išorės veiksmų garantijos sumos, kaip apibrėžta Reglamento Nr. 2021/947 31 straipsnio 4 dalyje, dalis.
4. Komisija 15 straipsnyje nurodytame atitinkamame įgyvendinimo sprendime, vadovaudamasi I priede nustatyta metodika, nustato pradinę orientacinę kiekvienam paramos gavėjui skirtą finansavimo sumą, apskaičiuotą remiantis naujausiais šio reglamento įsigaliojimo dieną turimais duomenimis pagal 29 straipsnį. Orientacinės sumos įgyvendinimo metu gali keistis laikantis 21 straipsnyje nustatytų principų.
5. Remiantis 19 straipsniu, lėšų, skiriamų pagal Vakarų Balkanų investicijų programą (VBIP), nurodytą Reglamento (ES) 2021/1529¹⁸ 12 straipsnyje, suma sudaro ne mažiau kaip 50 proc. bendros 1 dalyje nurodytos sumos. Į tą įnašą įtraukiama visa negrąžintinos finansinės paramos suma, kaip nurodyta šio straipsnio 2 dalies a punkte, atėmus atidėjinių sumą.
6. 2 dalies b punkte nurodyti ištekliai gali būti naudojami techninei ir administracinei pagalbai, skirtai Priemonei įgyvendinti, pavyzdžiui, parengiamiesiems veiksams, stebėsenai, kontrolei, auditui ir vertinimui, kurie yra būtini Priemonei valdyti ir jos tikslams pasiekti, visų pirma tyrimams, ekspertų posėdžiams, mokymams, konsultacijoms su paramą gaunančių valstybių valdžios institucijomis, konferencijoms, konsultacijoms su suinteresuotosiomis šalimis, informavimo ir

¹⁸ 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III), OL L 330, 2021 9 20, p. 1.

komunikacijos veiksams, įskaitant įtraukius informavimo veiksmus ir institucinį informavimą apie Sąjungos politikos prioritetus, susijusius su šio reglamento tikslais, taip pat išlaidoms, susijusioms su IT tinklais, kuriuose daugiausia dėmesio skiriama informacijos tvarkymui ir mainams, institucinėms informacinių technologijų priemonėms, taip pat visoms kitoms būstinės ir Sąjungos delegacijų išlaidoms, susijusioms su Priemonei reikalinga administracine ir koordinavimo parama, padengti. Galiausiai išlaidos taip pat gali apimti kitos pagalbinės veiklos, pavyzdžiui, projektų ar programų kokybės kontrolės ir stebėsenos vietoje išlaidas ir tarpusavio konsultavimo bei ekspertų darbo reformų ir investicijų vertinimo ir įgyvendinimo klausimais išlaidas.

7 straipsnis

Sąjungos finansavimo įgyvendinimas ir jo formos

1. Priemonė įgyvendinama pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 tiesioginio ar netiesioginio valdymo būdu su subjektais, nurodytais Reglamente (ES, Euratomas) 2018/1046 62 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punkte.
2. Sąjungos finansavimas gali būti teikiamas bet kuria iš Reglamente (ES, Euratomas) 2018/1046 nustatytų formų, visų pirma finansine parama, dotacijomis, viešaisiais pirkimais ir derinimo operacijomis.
3. Priklausomai nuo reikiamo veiklos ir finansinio pajėgumo, derinimo operacijas vykdančias įgaliotasis subjektas gali būti Europos investicijų bankas arba Europos investicijų fondas, daugiašalės tarptautinės finansų įstaigos, pavyzdžiui, Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas, arba dvišalės Europos finansų įstaigos, pavyzdžiui, plėtros bankai. Kai įmanoma, derinimo operacijų vykdymą pagal Priemonę papildo valstybių narių arba trečiųjų šalių teikiama papildoma finansinė parama.

8 straipsnis

Asmenų ir subjektų tinkamumo, prekių ir medžiagų kilmės bei apribojimų pagal Priemonę taisyklės

1. Viešųjų pirkimų ir dotacijų skyrimo procedūrose, susijusiose su veikla, finansuojama pagal šią Priemonę, gali dalyvauti tarptautinės bei regioninės organizacijos ir visi fiziniai asmenys, kurie yra toliau išvardintų šalių piliečiai, ir juridiniai asmenys, kurie yra faktiškai įsisteigę:
 - (a) valstybėse narėse, paramos gavėjuose, Europos ekonominės erdvės susitarimo susitariančiose šalyse ir šalyse, kurioms taikomas Reglamento (ES) 2021/947 I priedas ir Reglamento (ES) 2021/1529 I priedas;
 - (b) šalyse, su kuriomis Komisija yra nustačiusi abipusę galimybę paramos gavėjams gauti išorės paramą.
2. 1 dalies b punkte nurodyta abipusė prieiga gali būti suteikta ribotam, ne trumpesniam kaip vienu metų laikotarpiui, jei šalis Sąjungos ir šalių, atitinkančių reikalavimus pagal šią Priemonę, subjektams nustato tokias pačias atitikties reikalavimus sąlygas.

Komisija sprendimus dėl abipusės prieigos priima pasikonsultavusi su atitinkamu paramos gavėju.

3. Visos pagal šią Priemonę finansuojamos ir įsigyjamos prekės ir medžiagos yra bet kurios 1 dalies a ir b punktuose nurodytos šalies kilmės, išskyrus atvejus, kai prekės ir medžiagos negali būti įsigytos bet kurioje iš tų šalių priimtinomis sąlygomis. Be to, taikomos 6 dalyje nustatytos apribojimų taisyklės.
4. Šiame straipsnyje nustatytos tinkamumo taisyklės netaikomos fiziniams asmenims, kuriuos yra įdarbinęs arba kitaip teisėtai pasamdęs reikalavimus atitinkantis rangovas arba, kai taikytina, subrangovas, ir dėl šių taisyklių tiems asmenims nenustatomi apribojimai dėl pilietybės, išskyrus atvejus, kai apribojimai dėl pilietybės grindžiami 6 dalyje numatytais taisyklėmis.
5. Vykdam veiksmus, kuriuos bendrai finansuoja subjektas arba kurie įgyvendinami tiesioginio ar netiesioginio valdymo būdu su subjektais, nurodytais Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 62 straipsnio 1 dalies c punkte, taip pat taikomos tų subjektų taisyklės. Tai nedaro poveikio 6 dalyje nustatytiems apribojimams, kurie turi būti tinkamai atspindėti su tais subjektais sudarytuose susitarimuose.
6. 1 ir 3 dalyse nurodytos tinkamumo taisyklės ir prekių bei medžiagų kilmė ir 4 dalyje nurodytų fizinių asmenų pilietybė gali būti ribojami atsižvelgiant į sutarčių sudarymo procedūrose dalyvaujančių juridinių asmenų pilietybę, geografinę padėtį ar pobūdį, taip pat į prekių ir medžiagų geografinę kilmę toliau nurodytais atvejais:
 - (a) kai tokie apribojimai yra reikalingi atsižvelgiant į konkretų veiklos pobūdį ir (arba) tikslus ar konkrečią sutarčių sudarymo procedūrą ir (arba) kai tokie apribojimai būtini veiksmingam veiksmo įgyvendinimui;
 - (b) kai veiksmas ar konkrečios sutarčių sudarymo procedūros turi įtakos saugumui ar viešajai tvarkai, visų pirma Sąjungos, jos valstybių narių ar bet kurio iš paramos gavėjų strateginiam turtui ir interesams, įskaitant skaitmeninės infrastruktūros (be kita ko, 5G tinklo infrastruktūros), ryšių ir informacinių sistemų bei susijusių tiekimo grandinių saugumą, atsparumą ir vientisumo apsaugą.
7. Konkursų dalyviai, pareiškėjai ir kandidatai iš reikalavimų neatitinkančių šalių gali būti pripažįstami atitinkančiais reikalavimus, jeigu tai yra būtina skubos tvarka arba jeigu atitinkamų šalių ar teritorijų rinkose paslaugos neprieinamos, arba kitais tinkamai pagrįstais atvejais, kai dėl tinkamumo taisyklių būtų neįmanoma įvykdyti veiksmų arba tą padaryti būtų itin sudėtinga.

9 straipsnis

Susitarimas dėl Priemonės

1. Komisija su kiekvienu paramos gavėju sudaro susitarimą dėl Priemonės, kuriame nustatomi paramos gavėjų įsipareigojimai ir mokėjimo sąlygos, susijusios su Priemonės lėšų išmokėjimu.
2. Susitarimą dėl Priemonės papildo paskolos susitarimai pagal 17 straipsnį, kuriuose nustatomos konkrečios finansavimo, skiriamo paskolų forma, valdymo ir įgyvendinimo nuostatos.
3. Finansavimas paramos gavėjams suteikiamas tik įsigaliojus atitinkamiems Susitarimams dėl Priemonės ir atitinkamiems paskolos susitarimams.
4. Susitarimu dėl Priemonės ir paskolos susitarimais, sudarytais su kiekvienu iš paramos gavėjų, ir susitarimais, pasirašytais su Sąjungos lėšas gaunančiais

asmenimis ar subjektais, užtikrinama, kad būtų vykdomi Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 129 straipsnyje nustatyti įpareigojimai.

5. Susitarime dėl Priemonės nustatomos būtinos išsamios nuostatos dėl:

- (a) paramos gavėjo įsipareigojimo siekti pažangos kuriant veiksmingesnes ir efektyvesnes kontrolės sistemas ir stiprinti kovą su pinigų plovimu, terorizmo finansavimu, mokesčių vengimu, mokestiniu sukčiavimu ar mokesčių slėpimu;
- (b) lėšų išmokėjimo, sulaikymo, sumažinimo ir perskirstymo pagal 21 straipsnį taisyklių;
- (c) veiklos, susijusios su valdymu, kontrole, priežiūra, stebėseną, vertinimu, ataskaitų teikimu ir auditu pagal Priemonę, taip pat sistemos peržiūrų, tyrimų, kovos su sukčiavimu priemonių ir bendradarbiavimo;
- (d) ataskaitų teikimo Komisijai dėl to, ar įvykdytos ir kaip įvykdytos 12 straipsnyje nurodytos mokėjimo sąlygos, taisyklių;
- (e) mokesčių, muitų ir rinkliavų taisyklių pagal Reglamento (ES) 2021/947 27 straipsnio 9 ir 10 dalis;
- (f) pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo, tyrimo ir ištaisymo priemonių ir pareigos nedelsiant pranešti Komisijai ir OLAF apie įtariamus ar faktinius pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto atvejus ir tolesnius veiksmus dėl jų;
- (g) 22 ir 23 straipsniuose nurodytų pareigų, įskaitant tikslas taisykles ir terminus, susijusius su paramos gavėjų renkama duomenimis ir Komisijos bei OLAF galimybe su jais susipažinti;
- (h) procedūros, kuria užtikrinama, kad paramos paskola išmokėjimo prašymai neviršytų galimos paskolos sumos, atsižvelgiant į 6 straipsnio 3 dalį;
- (i) Komisijos teisės proporcingai sumažinti pagal Priemonę teikiamą paramą ir susigrąžinti visas sumas, išleistas siekiant Priemonės tikslų, arba paprašyti paskolą grąžinti anksčiau pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, kai jie nebuvo ištaisyti paramos gavėjo, arba pareigų, kylančių iš Susitarimo dėl Priemonės, šiurkštaus pažeidimo atvejais;
- (j) paramos gavėjų ataskaitų teikimo taisyklių ir sąlygų, kad būtų galima stebėti Priemonės įgyvendinimą ir įvertinti, ar pasiekta 3 straipsnyje nustatytų tikslų.

10 straipsnis

Perkėlimai, metinės mokėjimo dalys, įsipareigojimų asignavimai

- 1. Nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 12 straipsnio 4 dalies, nepanaudoti įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai pagal šią Priemonę automatiškai perkeliama ir gali būti atitinkamai priskirti įsipareigojimams ir panaudoti iki kitų finansinių metų gruodžio 31 d. Kitais finansiniais metais pirmiausia panaudojama perkelta suma.
- 2. Komisija informuoja Europos Parlamentą ir Tarybą apie įsipareigojimų asignavimus, perkeltus pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 12 straipsnio 6 dalį.

3. Nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 15 straipsnio nuostatų dėl galimybės vėl panaudoti asignavimus, dėl atitinkamų veiksmų pagal Priemonę visiško arba dalinio neįgyvendinimo panaikintų įsipareigojimų sumą atitinkančius įsipareigojimų asignavimus leidžiama vėl naudoti pagal kilmės biudžeto eilutę.
4. Biudžetiniai įsipareigojimai dėl veiksmų, kurie vykdomi ilgiau kaip vienus finansinius metus, pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 112 straipsnio 2 dalį gali būti suskaidyti į per keletą metų mokamas metines dalis.

III SKYRIUS

Reformų darbotvarkės

11 straipsnis

Reformų darbotvarkių pateikimas

1. Kad gautų bet kokią paramą pagal Priemonę, kiekvienas paramos gavėjas pateikia Komisijai reformų darbotvarkę priemonės galiojimo laikotarpiui, grindžiamą naujausios ekonominių reformų programos struktūrinėmis reformomis ir susijusiomis bendrosiomis politikos gairėmis, dėl kurių susitarta per 2023 m. gegužės mėn. vykusį dialogą ekonomikos ir finansų klausimais, savo nacionaline ekonomikos augimo strategija, kai taikoma, peržiūrėta plėtros metodika, naujausiu plėtros dokumentų rinkiniu ir Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planu.
2. Reformų darbotvarkėse nustatomos reformos, kurias turi vykdyti paramos gavėjas, taip pat investavimo sritys, kad būtų pasiekti 3 straipsnyje nustatyti bendrieji ir konkretūs tikslai. Reformų darbotvarkėse numatomos priemonės, skirtos visapusiškam ir nuosekliam reformų paketui įgyvendinti. Pagrindinėse srityse, įskaitant teisinės valstybės principo taikymą, kovą su korupcija, pagrindines teises ir saviraiškos laisvę, reformų darbotvarkėse turi atsispindėti naujausiame plėtros dokumentų rinkinyje pateikti vertinimai.
3. Reformų darbotvarkė turi atitikti naujausią makroekonominės ir fiskalinės politikos programą, pateiktą Komisijai vykstant dialogui su ES ekonomikos ir finansų klausimais.
4. Reformų darbotvarkės turi atitikti ir prisidėti prie reformų prioritetų, nustatytų atsižvelgiant į paramos gavėjo pasirengimą narystei, ir kitus susijusius dokumentus, pavyzdžiui, Stabilizacijos ir asociacijos susitarimą, nacionalinį energetikos ir klimato planą, nacionaliniu lygmeniu nustatytą įpareigojantį veiksmą pagal Paryžiaus susitarimą ir siekį iki 2050 m. pasiekti klimato neutralumą.
5. Reformų darbotvarkėse laikomasi 4 straipsnyje nustatytų bendrųjų principų.
6. Komisija ragina paramos gavėjus per tris mėnesius nuo šio reglamento įsigaliojimo dienos pateikti savo atitinkamas reformų darbotvarkes.
7. Jei perskirsčius paramą pagal Priemonę, paramos gavėjas gauna papildomą paramą, Komisija paragina paramos gavėją per tris mėnesius pateikti patikslintą reformų darbotvarkę likusiam priemonės laikotarpiui.

12 straipsnis

Finansavimo pagal reformų darbotvarkės principai

1. Kiekvienos paramos gavėjo reformų darbotvarkės įgyvendinimas pagal Priemonę skatinamas nustatant mokėjimo sąlygas, kad būtų išmokėtos lėšos. Šios mokėjimo sąlygos taikomos lėšoms pagal 6 straipsnio 2 dalies a punktą ir 6 straipsnio 3 dalį ir yra kokybinių arba kiekybinių veiksmų formos. Tokie veiksmai atspindi pažangą, padarytą vykdant konkrečias socialines ir ekonomines reformas, įskaitant pagrindinius plėtros proceso principus ir teisinės valstybės principą, susijusias su įvairių 3 straipsnyje nustatytų priemonės tikslų įgyvendinimu, atsižvelgiant į naujausią plėtros dokumentų rinkinį.
Įvykdžius mokėjimo sąlygas, lėšos išmokamos visiškai arba iš dalies, priklausomai nuo jų įvykdymo laipsnio.
2. Finansavimo, įgyvendinamo per 19 straipsnyje nurodytą fondą, atveju 1 dalyje nurodytų mokėjimo sąlygų įvykdymas yra laikomas preliminariniu patvirtinimu. Lėšos išmokamos gavus pagal VBIP įsteigto bendro fondo, skirto paramos teikėjų įnašams gauti, valdytojų mokėjimo prašymą.
3. Makrofinansinis stabilumas, patikimas viešųjų finansų valdymas, skaidrumas ir biudžeto priežiūra yra bendrosios mokėjimų sąlygos, kurios turi būti įvykdytos, kad lėšos būtų išmokėtos.

13 straipsnis

Reformų darbotvarkių turinys

1. Reformų darbotvarkėse visų pirma nustatomi toliau nurodyti elementai, kurie turi būti pagrįsti ir motyvuoti:
 - (a) priemonės, kuriomis nuosekliai, visapusiškai ir tinkamai subalansuotai siekiama 3 straipsnyje nustatytų tikslų, įskaitant struktūrines reformas, investicijas ir, prireikus, priemones, užtikrinančias išankstinių sąlygų laikymąsi;
 - (b) paaiškinimas, kaip priemonės dera su 11 straipsnyje nurodytais principais, strategijomis, planais ir programomis;
 - (c) paaiškinimas, koku mastu šiomis priemonėmis tikimasi prisidėti prie klimato ir aplinkosaugos tikslų įgyvendinimo;
 - (d) reformų ir investicijų atžvilgiu, orientacinis tvarkaraštis ir numatytos mokėjimo sąlygos, kad lėšos būtų išmokėtos, kurios yra kokybinių ir kiekybinių veiksmų, kurie turi būti įgyvendinti ne vėliau kaip iki 2027 m. rugpjūčio 31 d., forma;
 - (e) paramos gavėjo veiksmingos reformų darbotvarkės stebėsenos, ataskaitų teikimo ir vertinimo tvarka, įskaitant 2 dalyje nustatytus atitinkamus rodiklius;
 - (f) paramos gavėjo sistemos, skirtos veiksmingai užkirsti kelią pažeidimams, sukčiavimui, korupcijai ir interesų konfliktams, juos nustatyti ir ištaisyti bei užtikrinti valstybės pagalbos kontrolės taisyklių vykdymą, paaiškinimas;
 - (g) visa kita svarbi informacija.

2. Reformų darbotvarkės grindžiamos rezultatais ir apima rodiklius, pagal kuriuos vertinama pažanga siekiant jose nustatytų bendrųjų ir konkrečių tikslų. Šie rodikliai, jei reikia ir tinkama, grindžiami tarptautiniu mastu sutartais ir jau turimais rodikliais, susijusiais su paramos gavėjų politika. Rodikliai taip pat kiek įmanoma yra suderinami su pagrindiniais instituciniais rodikliais, įtrauktais į Pasirengimo narystei pagalbos priemonės (PNPP III) rezultatų sistemą, EDVF+ rezultatų vertinimo sistemą ir VBIP.

14 straipsnis

Komisijos atliekamas reformų darbotvarkių vertinimas

1. Komisija nepagrįstai nedelsdama įvertina kiekvieno paramos gavėjo reformų darbotvarkės arba, kai taikoma, bet kokio tos darbotvarkės dalinio pakeitimo svarbą, išsamumą ir tinkamumą. Atlikdama vertinimą, Komisija glaudžiai bendradarbiauja su atitinkamu paramos gavėju ir gali teikti pastabas arba prašyti papildomos informacijos.
2. Vertindama reformų darbotvarkes, Komisija atsižvelgia į atitinkamą turimą analitinę informaciją apie paramos gavėją, paramos gavėjo pateiktą 13 straipsnyje nurodytą pagrindimą ir kitas detales, taip pat į bet kokią kitą svarbią informaciją, pavyzdžiui, 11 straipsnyje išvardytą informaciją.
3. Atlikdama vertinimą, Komisija visų pirma atsižvelgia į toliau nurodytus kriterijus:
 - a) ar reformų darbotvarkė yra tinkamas, išsamus, nuoseklus ir tinkamai subalansuotas atsakas į 3 straipsnyje nustatytus tikslus;
 - b) ar galima tikėtis, kad reformų darbotvarkė bus paspartinta pažanga mažinant socialinį ir ekonominį atotrūkį paramos gavėjo atotrūkį nuo Sąjungos, ir taip spartinamas jo ekonominis, socialinis ir aplinkosauginis vystymasis bei remiama konvergencija siekiant Sąjungos standartų;
 - c) ar galima tikėtis, kad įgyvendinant reformų darbotvarkę bus paspartintas paramos gavėjų perėjimas prie tvarios, neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios ir integracinės ekonomikos, gerinant regioninį susisiekimą, darant pažangą vykdant dvejopą žaliąją ir skaitmeninę pertvarką, įskaitant biologinę įvairovę, ir skatinant inovacijas, švietimą ir įgūdžius bei platesnę darbo rinką;
 - d) ar galima tikėtis, kad reformų darbotvarkė dar labiau sustiprins pagrindinius plėtros proceso principus, kaip apibrėžta 3 straipsnio 2 dalies i punkte;
 - e) ar reformų darbotvarkėje tinkamai atsižvelgiama į galimą riziką, susijusią su išankstinių sąlygų ir mokėjimo sąlygų laikymusi;
 - f) ar paramos gavėjo pasiūlytos mokėjimo sąlygos yra tinkamos ir plataus užmojo, ar atitinka naujausiame plėtros dokumentų rinkinyje pateiktą vertinimą, taip pat ar jos yra pakankamai prasmingos ir aiškos, kad jas įvykdžius būtų galima atitinkamai išmokėti lėšas, ir ar siūlomi ataskaitų teikimo rodikliai yra tinkami ir pakankami, kad būtų galima stebėti pažangą, padarytą siekiant bendrųjų tikslų, ir apie ją pranešti;
 - g) ar tikimasi, kad paramos gavėjo pasiūlytos priemonės užtikrins veiksmingą pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų prevencijos, nustatymo ir ištaisymo sistemą, taikomą naudojant pagal Priemonę skirtas lėšas, ir

užtikrins, kad nebūtų dvigubo finansavimo Priemonės ir kitų Sąjungos programų lėšomis, taip pat Priemonės paramos teikėjų ir kitų Sąjungos programų bei kitų paramos teikėjų lėšomis.

4. Vertinant paramos gavėjų pateiktas reformų darbotvarkes, Komisijai gali padėti ekspertai.

15 straipsnis

Komisijos įgyvendinimo sprendimas

1. Jeigu reformų darbotvarkė įvertinama teigiamai, Komisija, priimdama įgyvendinimo sprendimą, patvirtina pagal 14 straipsnį paramos gavėjos pateiktą reformų darbotvarkę arba, jei tinka, pagal 16 straipsnį pateiktą jos dalinį pakeitimą. Tas įgyvendinimo sprendimas priimamas laikantis 27 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.
2. Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatomos reformos, kurias turi įgyvendinti paramos gavėjas, remtinės investicijų sritys ir mokėjimo sąlygos, susijusios su reformų darbotvarke, įskaitant orientacinį tvarkaraštį.
3. Komisijos įgyvendinimo sprendime taip pat nustatoma:
 - a) orientacinė paramos gavėjui skiriamų bendrų lėšų suma ir numatomos išmokos, įskaitant išankstinį finansavimą, kurios bus išmokėtos pagal 13 straipsnį, kai paramos gavėjas tinkamai įvykdys atitinkamas mokėjimo sąlygas, t. y. atliks nustatytus kokybinius ir kiekybinius veiksmus, susijusius su reformų darbotvarkės įgyvendinimu;
 - b) paskirstymas pagal finansavimo dalis tarp paskolos paramos ir negrąžintinos paramos;
 - c) terminas, iki kurio turi būti įvykdytos galutinės reformų mokėjimo sąlygos;
 - d) reformų darbotvarkės stebėsenos, ataskaitų teikimo ir įgyvendinimo tvarka ir tvarkaraštis, įskaitant, kai aktualu, priemones, kurios reikalingos siekiant laikytis 24 straipsnio;
 - e) 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti 3 straipsnyje nustatytų bendrųjų ir konkrečių tikslų įgyvendinimo pažangos vertinimo rodikliai.

16 straipsnis

Daliniai reformų darbotvarkių pakeitimai

1. Jei dėl objektyvių aplinkybių paramos gavėjas nebegali iš dalies arba visiškai įgyvendinti reformų darbotvarkės, įskaitant atitinkamas mokėjimo sąlygas, paramos gavėjas gali pasiūlyti iš dalies pakeistą reformų darbotvarkę. Tokiu atveju paramos gavėjas gali pateikti Komisijai pagrįstą prašymą iš dalies pakeisti 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą jos įgyvendinimo sprendimą.
2. Komisija gali iš dalies pakeisti įgyvendinimo sprendimą, visų pirma siekdama atsižvelgti į turimų sumų pasikeitimą pagal 21 straipsnyje nustatytus principus.
3. Jei Komisija mano, kad paramos gavėjo nurodytos priežastys pateisina reformų darbotvarkės dalinį pakeitimą, Komisija įvertina iš dalies pakeistą darbotvarkę pagal

14 straipsnį ir nepagrįstai nedelsdama gali iš dalies pakeisti 15 straipsnio 1 dalyje nurodytą įgyvendinimo sprendimą.

4. Daliniu pakeitimu Komisija gali pritarti mokėjimo sąlygų terminų pratęsimui iki 2028 m. Tai neturi įtakos 21 straipsnio 8 dalyje nustatytam galutiniam terminui.

17 straipsnis

Paskolos susitarimas, skolinimosi ir skolinimo operacijos

1. Siekiant finansuoti pagal Priemonę teikiamą Sąjungos paramą paskolų forma, pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 220a straipsnį Komisijai suteikiami įgaliojimai Sąjungos vardu skolintis reikiamų lėšų kapitalo rinkose arba iš finansų įstaigų.
2. Nukrypstant nuo Finansinio reglamento 220 straipsnio 4 dalies, paskolos lėšos paramos gavėjo vardu gali būti išmokamos per VBIP. Susigrąžintos sumos pervedamos paramos gavėjui.
3. Komisija su paramos gavėju sudaro paskolos susitarimą. Paskolos susitarime nustatoma didžiausia paskolos suma, laikotarpis, kurį gali būti teikiama paskola, ir išsamios paramos pagal Priemonę paskolų forma sąlygos. Paskolų trukmė yra ne ilgesnė kaip 40 metų nuo paskolos susitarimo pasirašymo dienos.

Nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 220 straipsnio 5 dalies, be joje nustatytos informacijos, paskolos susitarime nurodoma išankstinio finansavimo suma ir išankstinio finansavimo įskaitymo taisyklės.

Dėl paskolos sumų, skiriamų per VBIP, paskolos susitarime taip pat turi būti:

- (a) nustatyta, kad paramos gavėjas neatšaukiamai ir besąlygiškai įgalioja Komisiją išmokėti lėšas fondą įgyvendinančiam subjektui to subjekto prašymu ir kad Komisija, atlikusi mokėjimą tam subjektui, atleidžiama nuo mokėjimo įsipareigojimų paramos gavėjui;
- (b) nustatyta, kad paramos gavėjas privalo padengti fondo įgyvendinimo išlaidas ir visus su fondo įgyvendinimu susijusius mokesčius pagal Komisijos ir fondą įgyvendinančio subjekto sutartas sąlygas.

18 straipsnis

Atidėjiniai

1. Pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 211 straipsnio 1 dalį, paskolų atidėjiniai pagal šį reglamentą sudaromi taikant 9 proc. normą, kai suteikiamos lėšos, kurioms taikoma šio reglamento 6 straipsnio 3 dalis. Atidėjiniai sudaromi iš 6 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyto finansinio paketo lėšų.
Biudžetiniai įsipareigojimai dėl atidėjinių prisiimami iki 2027 m. gruodžio 31 d. Nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 211 straipsnio 2 dalies paskutinio sakinio, atidėjiniai pervedami laipsniškai ir visiškai sudaromi ne vėliau kaip iki visiško paskolų išmokėjimo.
2. Atidėjiniai pervedami į bendrą atidėjinių fondą. Jie taip pat gali apimti paskolas makrofinansinei paramai pagal Reglamento (ES) 2021/947 31 straipsnio 5 dalį. Atidėjinių norma peržiūrima bent kartą per metus nuo šio reglamento įsigaliojimo.

3. Komisijai pagal 26 straipsnį suteikiami įgaliojimai priimti deleguotąjį aktą, kuriuo iš dalies keičiama atidėjinių norma taikant Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 211 straipsnio 2 dalyje nustatytus kriterijus.

19 straipsnis

Investicinių projektų ir programų įgyvendinimas pagal Vakarų Balkanų investicijų programą

1. Siekiant pasinaudoti ES finansinės paramos švertais papildomoms investicijoms pritraukti, reformų darbotvarkėse numatytos investicijos į infrastruktūrą įgyvendinamos per VBIP.
2. 15 straipsnyje nurodytame Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatoma lėšų suma, kuri turi būti skirta naudoti pagal VBIP.
3. Priėmusi 21 straipsnio 3 dalyje nurodytą sprendimą, Komisija pateikia atitinkamus investicinių projektų ar programų pasiūlymus, kad VBIP veiklos valdyba, nurodyta Reglamento (ES) 2021/947 35 straipsnio 8 dalyje, pareikštų savo nuomonę.
4. Ne mažiau kaip 37 proc. negrąžintinos finansinės paramos, teikiamos per VBIP, skiriama klimato srities tikslams pasiekti.
5. Finansavimas pagal priemonę, skiriamas iš 6 straipsnio 2 dalies a punkte nurodyto finansinio paketo, atėmus atidėjinių sumą, įgyvendinamas netiesioginio valdymo būdu, atsižvelgiant į investicijų planą, ir laipsniškai teikiamas iš įnašų, mokamų į bendrą fondą, įsteigtą pagal VBIP ir skirtą paramos teikėjų įnašams gauti.
6. Šis finansavimas nesuteikiamas investicijoms, remiamoms iš bendro fondo, kol nepriimtas 21 straipsnio 3 dalyje nurodytas sprendimas.
7. Finansavimas pagal Priemonę, teikiamas 6 straipsnio 5 dalyje nurodytų paskolų lėšomis, teikiamas per VBIP pagal Komisijos ir paramos gavėjų paskolos susitarimą pagal 17 straipsnio 2 dalį. Sudėjus visus paskolų susitarimus, 12 straipsnio 2 dalyje nurodyto bendro fondo valdytojai per metus Komisijai pateikia ne daugiau kaip dvylika prašymų išmokėti lėšas. Parama investiciniams projektams ir programoms gali būti skiriama iš dviejų 1 dalyje nurodytų finansavimo šaltinių, taip pat iš kitų Sąjungos programų ir priemonių, jei tokia parama iš skirtingų šaltinių, programų ir priemonių užtikrina papildomumą ir nepadengia tų pačių išlaidų.

20 straipsnis

Išankstinis finansavimas

1. Paramos gavėjas, pateikęs Komisijai reformų darbotvarkę, gali prašyti skirti iki 7 proc. visos pagal šią Priemonę numatytos sumos išankstinį finansavimą pagal 6 straipsnio 4 dalį.
2. Komisija gali skirti prašomą išankstinį finansavimą po to, kai priima 15 straipsnyje nurodytą įgyvendinimo sprendimą ir įsigalioja nurodytas susitarimas dėl Priemonės ir paskolos susitarimas. Lėšos skiriamos pagal 21 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį ir laikantis 5 straipsnyje nustatytų išankstinių sąlygų.
3. Komisija priima sprendimą dėl išankstinio finansavimo, kuris gali būti išmokamas viena ar keliomis dalimis, išmokėjimo terminų.

Mokėjimo sąlygų įvykdymo įvertinimas, lėšų mokėjimo sustabdymas, sumažinimas ir persikirstymas, mokėjimų taisyklės

1. Paramos gavėjas du kartus per metus pateikia tinkamai pagrįstą prašymą išmokėti lėšas už įvykdytas mokėjimo sąlygas, susijusias su kiekybiniais ir kokybiniais veiksmais.
2. Komisija nepagrįstai nedelsdama įvertina, ar paramos gavėjas tinkamai įvykdė 15 straipsnio 1 dalyje nurodytame Komisijos įgyvendinimo sprendime nustatytas mokėjimo sąlygas. Tinkamas šių mokėjimo sąlygų įvykdymas reiškia, kad paramos gavėjas nepanaikino priemonių, susijusių su tomis pačiomis reformomis, kurias paramos gavėjas tinkamai įvykdė pagal ankstesnius sprendimus. Komisijai gali padėti ekspertai.
3. Jei Komisija teigiamai įvertina, kad visos taikytinos sąlygos įvykdytos tinkamai, ji nepagrįstai nedelsdama priima sprendimą, pagal kurį leidžiama išmokėti šias sąlygas atitinkančias lėšas. Tame sprendime, laikantis 6 straipsnio 4 dalyje nustatyto santykio, nustatoma lėšų suma, kuri turi būti skiriama kaip finansinė parama tiesiai į nacionalinį biudžetą, ir suma, kuri turi būti skiriama per VBIP. Sprendimas dėl šių sumų atitinka 12 straipsnyje nurodytą sąlygą dėl lėšų, kurios turi būti skiriamos kaip finansinė parama tiesiogiai į nacionalinį biudžetą, sumos ir 12 straipsnyje nurodytą preliminarų patvirtinimą dėl sumos, kuri turi būti skiriama per VBIP.
4. Jei Komisija neigiamai įvertina kurios nors sąlygos įvykdymą pagal orientacinį tvarkaraštį, lėšų, atitinkančių tokias sąlygas, išmokėjimas sustabdomas. Lėšos, kurių mokėjimas sustabdytas, gali būti išmokėtos tik tada, kai paramos gavėjas vėlesniame prašyme išmokėti lėšas tinkamai pagrįs, kad ėmėsi būtinų priemonių tinkamam atitinkamų sąlygų įvykdymui užtikrinti.
5. Jei Komisija padaro išvadą, kad paramos gavėjas nesiėmė būtinų priemonių per 12 mėnesių nuo 6 dalyje nurodyto pradinio neigiamo įvertinimo, Komisija negrąžintinos finansinės paramos ir paskolos sumą sumažina proporcingai daliai, kuri atitinka atitinkamas mokėjimo sąlygas. Pirmaisiais įgyvendinimo metais taikomas 24 mėnesių terminas, skaičiuojamas nuo 6 dalyje nurodyto pradinio neigiamo įvertinimo. Per du mėnesius nuo pranešimo apie Komisijos išvadas paramos gavėjas gali pateikti savo pastabas.
6. Bet kokia suma, atitinkanti mokėjimo sąlygas, kurios nebuvo įvykdytos iki 2028 m. gruodžio 31 d., paramos gavėjui neišmokama ir atitinkamai panaikinami įsipareigojimai arba sumažinama galima paskolos paramos suma.
7. Komisija gali sumažinti negrąžintinos finansinės paramos sumą, be kita ko, atlikdama įskaitymą pagal Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 102 straipsnį, arba paskolos sumą, jei nustatomi pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, kurių paramos gavėjas neištaisė, atvejai arba dėl šiurkštaus iš susitarimų dėl Priemonės ar paskolos susitarimų kylančio įsipareigojimo pažeidimo, be kita ko, remiantis OLAF pateikta informacija.
8. Komisija gali nuspręsti persikirstyti bet kokią sumą, sumažintą pagal 6 arba 7 dalį, kitiems Priemonės paramos gavėjams, iš dalies pakeisdama 15 straipsnio 1 dalyje nurodytus įgyvendinimo sprendimus.

9. Priemonės finansavimo dalies, mokamos kaip finansinė parama, tiesiogiai nukreipta į paramos gavėjų nacionalinius biudžetus, atžvilgiu, nukrypstant nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 116 straipsnio 2 dalies, Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 116 straipsnio 1 dalies a punkte nurodytas mokėjimo terminas pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo, kuriuo leidžiama išmokėti lėšas paramos gavėjui pagal šio straipsnio 4 dalį, perdavimo dienos.
10. Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 116 straipsnio 5 dalis netaikoma mokėjimams, pagal šį straipsnį ir šio reglamento 22 straipsnį atliekamiems kaip finansinė parama, tiesiogiai skirta paramos gavėjų nacionaliniams biudžetams.
11. Lėšos pagal šį reglamentą išmokamos atsižvelgiant į turimą finansavimą. Lėšos išmokamos dalimis. Bet kuri dalis gali būti išmokama viena ar keliomis dalinėmis išmokomis.
12. Suma, skiriama kaip tiesioginė finansinė parama nacionaliniam biudžetui, išmokama priėmus 3 dalyje nurodytą sprendimą pagal paskolos susitarimą.
13. Bet kokia paramos suma, išmokama kaip paskola, nepriklausomai nuo to, ar ji tiesiogiai skirta nacionaliniam biudžetui, ar mokama per VBIP, išmokama paramos gavėjui pateikus paskolos susitarime nustatytos formos mokėjimo prašymą.
14. Per VBIP suteikiama suma išmokama priėmus 3 dalyje nurodytą sprendimą, pateikus 13 dalyje nurodytą mokėjimo prašymą ir gavus VBIP įsteigto bendro fondo, skirto paramos teikėjų įnašams gauti, valdytojų mokėjimo prašymą.

IV SKYRIUS

Sąjungos finansinių interesų apsauga

22 straipsnis

Sąjungos finansinių interesų apsauga

1. Įgyvendindami Priemonę, Komisija ir paramos gavėjai imasi visų tinkamų priemonių Sąjungos finansiniams interesams apsaugoti, atsižvelgdami į proporcingumo principą ir konkrečias sąlygas, kuriomis bus taikoma Priemonė, 5 straipsnio 1 dalyje nustatytas išankstinės sąlygas ir konkrečiuose susitarimuose dėl Priemonės nustatytas sąlygas, visų pirma susijusias su sukčiavimu, korupcijos, interesų konfliktų ir pažeidimų prevencija, nustatymu ir ištaisymu. Kiekvienas paramos gavėjas įsipareigoja siekti pažangos kuriant veiksmingas ir efektyvias valdymo ir kontrolės sistemas ir užtikrinti, kad būtų galima susigrąžinti neteisingai išmokėtas arba netinkamai panaudotas sumas.
2. Susitarime dėl Priemonės numatomi šie paramos gavėjo įsipareigojimai:
 - a) reguliariai tikrinti, ar suteiktas finansavimas yra tinkamai naudojamas laikantis visų taikytinų taisyklių, visų pirma susijusių su sukčiavimu, korupcijos, interesų konfliktų ir pažeidimų prevencija, nustatymu ir ištaisymu;
 - b) imtis tinkamų priemonių siekiant užkirsti kelią sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir pažeidimams, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, juos nustatyti bei ištaisyti, išvengti dvigubo finansavimo ir imtis teisinių veiksmų netinkamai panaudotoms lėšoms susigrąžinti, be kita ko, kai

tai susiję su bet kuria reformų darbotvarkėse numatyta reformų ir investicinių projektų ar programų įgyvendinimo priemone;

- c) šio straipsnio 1 dalies tikslais, visų pirma siekiant tikrinti, kaip naudojamos lėšos, susijusios su reformų darbotvarkėje nustatytų reformų įgyvendinimu, užtikrinti, kad būtų renkami tinkami duomenys apie asmenis ir subjektus, gaunančius finansavimą reformų darbotvarkės priemonėms įgyvendinti pagal III skyrių, ir būtų galimybė su jais susipažinti;
 - d) aiškiai įgalinti Komisiją, OLAF, Audito Rūmus ir, kai taikytina, Europos prokuratūrą naudotis savo teisėmis, kaip numatyta Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 129 straipsnyje.
3. Susitarime dėl Priemonės taip pat nustatoma Komisijos teisės proporcingai sumažinti pagal Priemonę teikiamą paramą ir susigrąžinti visas siekiant Priemonės tikslų išleistas lėšas arba paprašyti paskolą grąžinti anksčiau pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, atvejais, jei jie nebuvo ištaisyti paramos gavėjo, arba pareigų, kylančių iš šių susitarimų, šiurkštaus pažeidimo atvejais. Spręsdama dėl susigrąžinimo ir sumažinimo sumos arba anksčiau grąžintinos sumos, Komisija laikosi proporcingumo principo ir atsižvelgia į pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konflikto, kurie kenkia Sąjungos finansiniams interesams, arba pareigų pažeidimo sunkumą. Prieš sumažinant sumą arba prieš pareikalaudant jos išankstinio grąžinimo, paramos gavėjui suteikiama galimybė pateikti savo pastabas.
4. Asmenys ir subjektai, naudojantys lėšas pagal Priemonę, nedelsdami praneša Komisijai ir OLAF apie visus įtariamus sukčiavimo, korupcijos, interesų konfliktų ir Sąjungos finansiniams interesams kenkiančių pažeidimų atvejus.

23 straipsnis

Nacionalinių vidaus sistemų ir nacionalinių audito institucijų vaidmuo

1. Jei Priemonės finansavimo dalis mokama kaip finansinė parama, tiesiogiai skirta paramos gavėjų nacionaliniams biudžetams, Komisija remiasi esamomis ir patobulintomis paramos gavėjų vidaus kontrolės sistemomis, įskaitant nacionalines audito institucijas ir, jei taikoma, kiekvieno paramos gavėjo kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybas, įsteigtas pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę.
- Pirmaisiais reformų darbotvarkių įgyvendinimo metais pirmenybė teikiama reformoms, susijusioms su 32 derybų skyriumi, visų pirma dėl viešųjų finansų valdymo ir vidaus kontrolės, taip pat dėl kovos su sukčiavimu, kartu su 23 ir 24 skyriais, visų pirma dėl teisingumo, korupcijos ir organizuoto nusikalstamumo, ir 8 skyriumi, visų pirma dėl valstybės pagalbos kontrolės.
2. Paramos gavėjai nedelsdami praneša Komisijai apie visus pažeidimus, įskaitant sukčiavimą, kurie buvo nustatyti pirminėse administracinėse ar teisminėse išvadose, ir ją informuoja apie administracinių ir teisinių procedūrų, susijusių su šiais pažeidimais, eigą. Toks pranešimas vykdomas elektroninėmis priemonėmis, naudojant Komisijos sukurtą Pažeidimų valdymo sistemą.
3. 2 dalyje nurodyti subjektai palaiko nuolatinį dialogą su Europos Audito Rūmais, OLAF ir, jei reikia, Europos prokuratūra.

4. Komisija, remdamasi rizikos vertinimu ir dialogu su nacionalinėmis audito institucijomis, gali atlikti išsamias nacionalinio biudžeto vykdymo sistemų peržiūras ir pateikti rekomendacijas dėl sistemų tobulinimo.
5. Komisija gali priimti rekomendacijas paramos gavėjui dėl visų atvejų, kai, jos nuomone, kompetentingos valdžios institucijos nesiėmė būtinų priemonių, kad būtų užkirstas kelias sukčiavimui, korupcijai, interesų konfliktams ir pažeidimams, kurie pakenkė arba yra didelė grėsmė, kad jie gali pakenkti patikimam pagal Priemonę finansuojamų išlaidų finansiniam valdymui, jie būtų nustatyti ir ištaisyti, ir visais atvejais, kai ji nustato trūkumų, turinčių įtakos valdžios institucijų taikomos kontrolės sistemos struktūrai ir veikimui. Atitinkamas paramos gavėjas įgyvendina šias rekomendacijas arba pateikia pagrindimą, kodėl to nepadarė.

V SKYRIUS

Stebėseną, ataskaitų teikimas ir vertinimas

24 straipsnis

Stebėseną ir ataskaitų teikimas

1. Komisija stebi Priemonės įgyvendinimą ir vertina, ar pasiekta 3 straipsnyje nustatytų tikslų. Įgyvendinimo stebėseną yra tikslinga ir proporcinga pagal Priemonę vykdomai veiklai. Tikimasi, kad 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti rodikliai padės Komisijai vykdyti Priemonės stebėseną.
2. 9 straipsnyje nurodytame susitarime dėl Priemonės nustatomos paramos gavėjų ataskaitų teikimo Komisijai šio straipsnio 1 dalies tikslais taisyklės ir sąlygos.
3. Komisija Europos Parlamentui ir Tarybai teikia metinę ataskaitą dėl pažangos, padarytos siekiant šio reglamento tikslų.
4. Komisija teikia 3 dalyje nurodytą ataskaitą 27 straipsnyje nurodytam komitetui.

25 straipsnis

Priemonės vertinimas

1. Po 2027 m. gruodžio 31 d., bet ne vėliau kaip iki 2031 m. gruodžio 31 d., Komisija atlieka reglamento *ex post* vertinimą. Atliekant tą *ex post* vertinimą įvertinamas Sąjungos indėlis siekiant šio reglamento tikslų.
2. Siekiant nustatyti, ar buvo pasiekti tikslai, ir parengti rekomendacijas dėl būsimų veiksmų tobulinimo, atliekant šį *ex post* vertinimą taikomi EBPO Paramos vystymuisi komiteto gerosios patirties principai.

Šio *ex post* vertinimo rezultatus ir išvadas kartu su savo pastabomis ir informacija apie tolesnius veiksmus Komisija pateikia Europos Parlamentui, Tarybai ir valstybėms narėms. *Ex post* vertinimas gali būti aptariamas valstybių narių prašymu. Rezultatai panaudojami rengiant būsimas programas ir veiksmus bei paskirstant išteklius. Šis *ex post* vertinimas ir informacija apie tolesnius veiksmus paskelbiami viešai.

Komisija į Sąjungos finansavimo, teikiamo pagal šį reglamentą, vertinimo procesą reikiamu mastu įtraukia visas susijusias suinteresuotąsias šalis, įskaitant paramos gavėjus, socialinius partnerius, pilietinės visuomenės organizacijas ir vietos valdžios institucijas, ir, kai tikslinga, gali stengtis atlikti bendrus vertinimus su valstybėmis narėmis bei kitais partneriais, aktyviai dalyvaujant paramos gavėjams.

VI SKYRIUS

Baigiamosios nuostatos

26 straipsnis

Įgaliojimų delegavimas

1. Įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis.
2. 18 straipsnyje nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus Komisijai suteikiami neribotam laikotarpiui nuo šio reglamento įsigaliojimo datos.
3. Europos Parlamentas arba Taryba gali bet kada atšaukti 18 straipsnyje nurodytus deleguotuosius įgaliojimus. Sprendimu dėl įgaliojimų atšaukimo nutraukiami tame sprendime nurodyti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus. Sprendimas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* arba vėlesnę jam nurodytą dieną. Jis nedaro poveikio jau galiojančių deleguotųjų aktų galiojimui.
4. Prieš priimdama deleguotąjį aktą Komisija konsultuojasi su kiekvienos valstybės narės paskirtais ekspertais vadovaudamasi 2016 m. balandžio 13 d. Tarpinstituciniame susitarime dėl geresnės teisėkūros nustatytais principais.
5. Apie priimtą deleguotąjį aktą Komisija nedelsdama vienu metu praneša Europos Parlamentui ir Tarybai.
6. Pagal 18 straipsnį priimtas deleguotasis aktas įsigalioja tuo atveju, jeigu per vieną mėnesį nuo pranešimo Europos Parlamentui ir Tarybai apie šį aktą dienos nei Europos Parlamentas, nei Taryba nepareiškia prieštaravimų arba jeigu dar nepasibaigus šiam laikotarpiui ir Europos Parlamentas, ir Taryba praneša Komisijai, kad prieštaravimų nereikš. Europos Parlamento arba Tarybos iniciatyva šis laikotarpis pratęsiamas vienu mėnesiu.

27 straipsnis

Komiteto procedūra

1. Komisijai padeda komitetas. Tas komitetas – tai komitetas, kaip nustatyta Reglamente (ES) Nr. 182/2011.
2. Kai daroma nuoroda į šią dalį, taikomas Reglamento (ES) Nr. 182/2011 5 straipsnis.

28 straipsnis

Informavimas, komunikacija ir viešinimas

1. Komisija gali vykdyti komunikacijos veiklą, kad užtikrintų reformų darbotvarkėse numatytos Sąjungos teikiamo finansinės paramos finansavimo matomumą, be kita ko, vykdydama bendrą komunikacijos veiklą su paramos gavėjais. Prireikus Komisija gali užtikrinti, kad apie paramą, teikiamą pagal Priemonę, būtų pranešama ir patvirtinama teiginiu apie finansavimą.
2. Sąjungos lėšų gavėjai nurodo Sąjungos lėšų kilmę ir užtikrina jų matomumą, įskaitant, kai taikoma, naudodami Sąjungos emblemą ir atitinkamą teiginį apie finansavimą „Finansuota Europos Sąjungos lėšomis“, visų pirma viešindami veiksmus ir jų rezultatus, teikdami nuoseklią, veiksmingą ir proporcingą tikslinę informaciją įvairiai auditorijai, įskaitant žiniasklaidą ir visuomenę.
3. Komisija vykdo su Priemone susijusius informavimo ir komunikacijos veiksmus, taip pat su veiksmiais, kurių imtasi pagal Priemonę, ir su pasiektais rezultatais susijusius informavimo ir komunikacijos veiksmus. Priemonei skirtais finansiniais ištekliais taip pat prisidedama prie institucinės komunikacijos apie Sąjungos politinius prioritetus, kiek jie susiję su 3 straipsnyje nurodytais tikslais.

29 straipsnis

Įsigaliojimas

Šis reglamentas įsigalioja kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė

FINANSINĖ TEISĖS AKTO PASIŪLYMO PAŽYMA

1. PASIŪLYMO (INICIATYVOS) STRUKTŪRA

1.1. Pasiūlymo (iniciatyvos) pavadinimas

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė

1.2. Atitinkama (-os) politikos sritis (-ys)

ES santykiai su kitomis pasaulio šalimis

1.3. Pasiūlymas (iniciatyva) susijęs (-usi) su:

☒ nauju veiksmu

☐ nauju veiksmu, kai bus įgyvendintas bandomasis projektas ir (arba) atlikti parengiamieji veiksmai¹⁹

☐ esamo veiksmo galiojimo pratęsimu

☐ vieno ar daugiau veiksmų sujungimu arba nukreipimu į kitą / naują veiksmą

1.4. Tikslas (-ai)

1.4.1. Bendrasis (-ieji) tikslas (-ai)

Strateginiai Priemonės tikslai – spartinti Vakarų Balkanų ekonomikos socialinę ir ekonominę konvergenciją su ES remiant reformas ir tikslines investicijas.

Pagal Priemonę turėtų būti remiamos reformos ir investicijos, kuriomis skatinama Vakarų Balkanų ekonominė integracija į ES bendrąją rinką ir stiprinama regioninė ekonominė integracija, reformos, susijusios su pagrindiniais plėtros proceso principais (įskaitant teisinės valstybės principą, viešuosius pirkimus, kovą su korupcija, sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu), taip pat tolesnis derinimas su ES taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės Sąjungoje.

1.4.2. Konkretus (-ūs) tikslas (-ai)

Pagal šią priemonę bus remiamos priemonės, skirtos:

– spartinti paramos gavėjų perėjimą prie tvarios ir įtraukios ekonomikos, kuri galėtų atlaikyti konkurencinį Sąjungos bendrosios rinkos spaudimą, ir prie stabilios investicinės aplinkos;

– skatinti regioninę ekonominę integraciją, visų pirma darant pažangą kuriant bendrą regioninę rinką;

– skatinti paramos gavėjų ekonominę integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;

– remti regioninę ekonominę integraciją ir didesnę integraciją su ES bendrąja rinką, gerinant regiono jungtis pagal transeuropinius tinklus;

– spartinti žaliąją pertvarką pagal 2020 m. Vakarų Balkanų žaliąją darbotvarkę, apimančią visus ekonomikos sektorius, visų pirma energetiką, įskaitant perėjimą prie

¹⁹

Kaip nurodyta Finansinio reglamento 58 straipsnio 2 dalies a arba b punkte.

dekarbonizuotos neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios ir žiedinės ekonomikos;

– skatinti skaitmeninę transformaciją kaip darnaus vystymosi ir integracinio augimo priemonę;

– skatinti inovacijas, visų pirma MVI, ir prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos;

– skatinti kokybišką švietimą, mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą bei užimtumo politiką;

– toliau stiprinti pagrindinius plėtros proceso principus, įskaitant teisinės valstybės principą, demokratiją, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, skatinant nepriklausomas teismines institucijas, didesnę saugumą, kovą su sukčiavimu, korupcija, organizuotu nusikalstamumu, pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, mokesčių slėpimu ir mokesčiniu sukčiavimu; laikytis tarptautinės teisės; stiprinti žiniasklaidos laisvę ir akademinę laisvę bei pilietinei visuomenei palankią aplinką; skatinti socialinį dialogą; skatinti lyčių lygybę, nediskriminavimą ir toleranciją, užtikrinti ir stiprinti pagarbą mažumoms priklausančių asmenų teisėms;

– didinti viešojo administravimo veiksmingumą ir remti skaidrumą, struktūrines reformas ir gerą valdymą visais lygmenimis, be kita ko, viešųjų finansų valdymo, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse; remti iniciatyvas ir institucijas, kurios remia ir vykdo tarptautinį teisingumą Vakarų Balkanuose.

1.4.3. *Numatomas (-i) rezultatas (-ai) ir poveikis*

Nurodyti poveikį, kurį pasiūlymas (iniciatyva) turėtų padaryti tiksliniams gavėjams (tikslinėms grupėms).

Tikimasi, kad parama pagal šią Priemonę padės paramos gavėjams įgyvendinti reformas ir investicijas, kurių reikia, kad jų ekonomika taptų konkurencingesnė, padidėtų regiono vidaus susisiekimas ir konvergencija su Sąjunga.

Įgyvendinant Priemonę taip pat turėtų būti stiprinamos paramos gavėjų vidaus kontrolės ir viešųjų finansų valdymo sistemos, įgyvendinami pagrindiniai plėtros proceso principai, visų pirma susiję su teisinės valstybės principo taikymu ir kova su korupcija, sukčiavimu ir organizuotu nusikalstamumu.

1.4.4. *Veiklos rezultatų rodikliai*

Nurodyti pažangos ir laimėjimų stebėsenos rodiklius.

Konkretūs rodikliai bus nustatyti reformų darbotvarkėje ir paskolos susitarimuose, kurie pagal 12 ir 17 straipsnius bus sudaryti su kiekvienu paramos gavėju.

1.5. **Pasiūlymo (iniciatyvos) pagrindas**

1.5.1. *Trumpalaikiai arba ilgalaikiai poreikiai, įskaitant išsamų iniciatyvos įgyvendinimo pradinio etapo tvarkaraštį*

Nors paramos gavėjai yra pasiekę skirtingus pasirengimo ES narystei etapus, jų ekonominės veiklos rezultatai ir konkurencingumas atsilieka nuo ES. Pagal šią Priemonę remiamos reformos ir investicijos turėtų paspartinti geresnę konvergenciją ir suderinimą su ES standartais, taip pat glaudesnę regiono ir ES bendrosios rinkos ekonominę integraciją.

Būtinios sąlygos norint gauti finansavimą pagal šią Priemonę yra tos, kad paramos gavėjai turės palaikyti ir gerbti veiksmingus demokratinius mechanizmus, teisinės

valstybės principą ir užtikrinti pagarbą žmogaus teisėms, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises. Kita išankstinė sąlyga yra ta, kad Serbija ir Kosovas sieks konstruktyviai normalizuoti santykius, kad būtų visiškai įvykdyti visi jų atitinkami įsipareigojimai, kylantys iš Susitarimo siekiant santykių normalizavimo ir jo įgyvendinimo priedo bei visų ankstesnių dialogo susitarimų, ir dalyvautų derybose dėl visapusiško susitarimo dėl santykių normalizavimo.

Komisija taip pat tikrins, ar laikomasi bendrųjų sąlygų (makrofinansinis stabilumas, patikimas viešųjų finansų valdymas, skaidrumas ir biudžeto priežiūra).

Kad gautų finansavimą, paramos gavėjai, remdamiesi savo augimo strategijomis, ekonominių reformų programomis, patikslinta plėtros metodika ir plėtros ataskaitomis, turės parengti reformų darbotvarkes, kurias Komisija patvirtins įgyvendinimo sprendimu. Darbotvarkėse bus numatytos tam tikros reformos ir investicijų sritys, kurioms bus taikomos mokėjimo sąlygos ir skirtos sumos. Šios sąlygos atspindi pažangą, padarytą vykdant konkrečias socialines ir ekonomines reformas, įskaitant pagrindinius plėtros proceso principus ir teisinės valstybės principo taikymą. Priėmus sprendimą patvirtinti reformų darbotvarkes ir sudarius atitinkamus susitarimus, paramos gavėjai galės gauti išankstinį finansavimą.

Priemonės lėšos bus išmokamos kas pusmetį, paramos gavėjams pateikus prašymus, pagrindžiančius mokėjimo sąlygų įvykdymą ir patvirtinančius visų susijusių sandorių teisėtumą ir tvarkingumą, kartu su ataskaita apie tolesnius veiksmus, susijusius su netinkamu susijusio finansavimo valdymu. Komisija lėšas skirs atsižvelgdama į prašymų įvertinimą. Priklausomai nuo mokėjimo sąlygų įvykdymo, skirtingų rūšių lėšos gali būti išmokamos kaip visa suma, sumažinta suma arba visiškai neišmokamos, sustabdant mokėjimus. Neišmokėtos lėšos vėlesniais metais gali būti perskirstytos kitiems paramos gavėjams.

Reformų darbotvarkėse numatytos investicijos bus remiamos per VBIP. Susiję projektai ar programos bus teikiami VBIP veiklos valdybai, kad ji pareikštų nuomonę, tik po to, kai Komisija įvertins, ar įvykdytos atitinkamos mokėjimo sąlygos, ir po to išmokės lėšas, ir jiems bus taikomos atitinkamo VBIP kvietimo taisyklės.

2024–2027 m. laikotarpiu numatyti keturi metiniai ciklai.

- 1.5.2. *Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė (gali būti susijusi su įvairiais veiksniais, pvz., koordinavimo nauda, teisiniu tikrumu, didesniu veiksmingumu ar papildomumu). Šiame punkte „Sąjungos dalyvavimo pridėtinė vertė“ – dalyvaujant Sąjungai užtikrinama vertė, papildanti vertę, kuri būtų užtikrinta vien valstybių narių veiksmiais.*

Siekiant spartesnės Vakarų Balkanų ir ES ekonominės konvergencijos ir jų galimos narystės Sąjungoje, būtina imtis veiksmų Sąjungos lygmeniu. Reikalinga pagalba yra tokia didelė, kad regionui ir toliau reikalinga nuolatinė išorės parama, kurios nė viena valstybė narė ar pavienis donoras paramos teikėjas negalėtų suteikti savarankiškai. Sąjunga turi unikalią galimybę laiku, koordinuotai ir nuspėjamai teikti regionui daugiametę išorės pagalbą. Sąjunga taip pat gali pasinaudoti savo skolinimosi pajėgumais, kad galėtų skolinti regione paramą gaunančioms valstybėms palankiomis sąlygomis, taip pat skirti dotacijas pagal daugiametę perspektyvą.

1.5.3. *Panašios patirties išvados*

Priemonė grindžiama Vakarų Balkanams teikiama pagalba pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III) ir ją papildo, taip pat naudojamas viena iš sėkmingų jos mechanizmų, t. y. Vakarų Balkanų investicijų programa. Abi šios priemonės įrodė, kad ES finansavimas gali būti labai naudingas, kai naudojamas kartu su kitų paramos teikėjų finansavimu derinimo aplinkybėmis. Tačiau šios Priemonės formatas skiriasi tuo, kad ji daugiausia grindžiama palankiomis sąlygomis teikiamomis paskolomis, kurias Sąjunga gauna dėl turimo puikaus kredito reitingo. Priemonė bus grindžiama patirtimi, įgyta įgyvendinant 2020 m. sukurtą Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonę, taip pat neseniai pasiūlytą Ukrainos priemonę.

1.5.4. *Suderinamumas su daugiamete finansine programa ir galima sinergija su kitomis atitinkamomis priemonėmis*

Siūloma Priemone siekiama suteikti Sąjungai teisinę priemonę, kuri leistų remti didesnę Vakarų Balkanų socialinę ir ekonominę konvergenciją siekiant narystės Sąjungoje. Priemonė papildys paramą pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę, pagal kurią daugiausia dėmesio skiriama paramos gavėjų teisės aktų suderinimui su ES *acquis* ir pasirengimui prisiimti narystės įsipareigojimus.

Prie šio naujo pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Vakarų Balkanų reformų ir augimo priemonės pridedamas pasiūlymas dėl Tarybos reglamento COM(2023) 337, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (DFP) (žr. 1.5.5 ir 3.2.4 skirsnius).

Visa Priemonės suma bus skiriama kaip paskolos ir negrąžintina parama. Paskolų komponentas visiems paramos gavėjams visu 2024–2027 m. laikotarpiu sudarys ne daugiau kaip 4 mlrd. EUR. Paskolos bus garantuojamos per bendrą atidėjinių fondą taikant 9 proc. atidėjinių normą. Pasiūlyme dėl patikslintos DFP numatyta papildoma dotacijų, skiriamų negrąžintinos paramos forma, suma yra 2 mlrd. EUR, įskaitant atidėjinius ir administracines išlaidas.

1.5.5. *Įvairių turimų finansavimo galimybių vertinimas, įskaitant persikirstymo mastą*

Iš Sąjungos biudžeto jau teikiama parama pasirengimui galimai ES narystei pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP III), kuri apima Vakarų Balkanus ir Turkiją ir yra pagrįsta dotacijomis, derinimu ir biudžeto garantijomis. Visas šis finansavimas skiriamas būtinai veiklai, susijusiai veiksmais dėl su plėtra susijusio derinimo ir pasirengimo narystei, taip pat ekonomikos ir investicijų plano įgyvendinimui.

Siūloma Priemone siekiama spartesnės socialinės ir ekonominės konvergencijos tik Vakarų Balkanuose ir ji grindžiama kitokiu požiūriu, nustatant tvirtą reformų įsipareigojimų vykdymo ir galimybės gauti finansavimą sąsają. Ji taip pat grindžiama kitokia finansavimo schema, pagal kurią 2/3 finansavimo sudaro Sąjungos gautos ir paramos gavėjams pervestos paskolos.

Siekdama užtikrinti sklandų ir skaidrų visų investicijų, nustatytų pagal paramos gavėjų reformų darbotvarkes, įgyvendinimą, Komisija ketina taikyti išbandytą Vakarų Balkanų investicijų programos metodiką, išlaikydama pirmiau minėtas sąlygas.

Atsižvelgiant į tai, kad tai visiškai kitoks paramos mechanizmas, skirtas konkrečioms regiono prioritetams, ir į tai, kad PNPP tikslams pasiekti reikia visų biudžeto numatytų lėšų, naudoti esamą priemonę (PNPP III) būtų netikslinga, o perskirstyti šios priemonės lėšas būtų neįmanoma.

1.6. Pasiūlymo (iniciatyvos) trukmė ir finansinis poveikis

☒ **trukmė ribota**

- ☐ galioja nuo MMMM [MM DD] iki MMMM [MM DD],
- ☒ įsipareigojimų asignavimų finansinis poveikis nuo 2024 m. iki 2027 m., o mokėjimų asignavimų – nuo 2024 m.

☐ **trukmė neribota**

- įgyvendinimo pradinis laikotarpis – nuo MMMM iki MMMM,
- vėliau – visuotinis taikymas.

1.7. Planuojamas (-i) biudžeto vykdymo metodas (-ai)²⁰

☒ **Tiesioginis valdymas**, vykdomas Komisijos:

- ☐ padalinių, įskaitant Sąjungos delegacijų darbuotojus;
- ☐ vykdomųjų įstaigų.

☐ **Pasidalijamasis valdymas** su valstybėmis narėmis

☒ **Netiesioginis valdymas**, biudžeto vykdymo užduotis pavedant:

- ☐ trečiosioms valstybėms arba jų paskirtoms įstaigoms;
- ☐ tarptautinėms organizacijoms ir jų agentūroms (nurodyti);
- ☐ EIB ir Europos investicijų fondui;
- ☐ įstaigoms, nurodytoms Finansinio reglamento 70 ir 71 straipsniuose;
- ☐ viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja privatinė teisė ir kurioms pavesta teikti viešąsias paslaugas, tiek, kiek joms užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;
- ☐ įstaigoms, kurių veiklą reglamentuoja valstybės narės privatinė teisė, kurioms pavesta įgyvendinti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystę ir kurioms užtikrinamos pakankamos finansinės garantijos;
- ☐ atitinkamame pagrindiniame akte nurodytoms įstaigoms ar asmenims, kuriems pavesta vykdyti konkrečius veiksmus BUSP srityje pagal ES sutarties V antraštinę dalį.
- Jei nurodomas daugiau kaip vienas valdymo būdas, išsamią informaciją pateikti šio punkto pastabų skiltyje.

Pastabos

²⁰ Informacija apie biudžeto valdymo būdus ir nuorodos į Finansinį reglamentą pateikiamos svetainėje „BudgWeb“ adresu <https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx>

8 straipsnyje išsamiai aprašomos Priemonės įgyvendinimo formos, t. y. tiesioginis ir netiesioginis valdymas pagal Finansinį reglamentą.

2. VALDYMO PRIEMONĖS

2.1. Stebėsenos ir atskaitomybės taisyklės

Nurodyti dažnumą ir sąlygas.

Konkretūs kiekybiniai ir kokybiniai veiksmai bus nustatyti reformų darbotvarkėse (kurias Komisija patvirtins įgyvendinimo sprendimu), kad būtų galima stebėti, kaip laikomasi mokėjimo sąlygų. Paramos gavėjas kas pusę metų pateiks tinkamai pagrįstą prašymą išmokėti negražintiną finansinę paramą ir paskolą, nurodydamas, kaip buvo tinkamai įvykdytos tos sąlygos, remiantis įgyvendinimo sprendime nustatytais rodikliais.

Be to, reformų darbotvarkėse bus nustatyti stebėsenos rodikliai, pagal kuriuos turėtų būti galima plačiau stebėti paramos gavėjų pažangą, padarytą siekiant bendrųjų ir konkrečių Priemonės tikslų, ir apie ją pranešti.

Komisija kasmet Europos Parlamentui, Tarybai ir 27 straipsnyje nurodytam komitetui teiks ataskaitą dėl pagal Priemonę suteiktų lėšų panaudojimo ir pažangos siekiant tikslų.

Komisija taip pat atliks reglamento *ex post* vertinimą.

2.2. Valdymo ir kontrolės sistema (-os)

2.2.1. *Valdymo būdo (-ų), finansavimo įgyvendinimo mechanizmo (-ų), mokėjimo tvarkos ir siūlomos kontrolės strategijos pagrindimas*

Priemonė bus įgyvendinama tiesioginio ir netiesioginio valdymo būdu. Dalis bus valdoma tiesiogiai, lėšas tiesiogiai pervedant į paramos gavėjo biudžetą, o konkrečios investicijos bus nukreipiamos per VBIP, t. y. valdoma netiesiogiai su TFĮ.

Kontrolės strategija bus pritaikyta įgyvendinimui pagal kiekvieną iš šių ramsčių, taikant stebėseną, vertinimą ir auditą. Ypatingas dėmesys bus skiriamas paramos gavėjams skirtų lėšų panaudojimui. Lėšos bus išmokamos pagal nustatytą pusmečio grafiką, remiantis paramos gavėjų pateiktais mokėjimo prašymais ir Komisijai patikrinus, ar įvykdytos atitinkamos mokėjimo sąlygos.

Daugiasluksnė taikomų kontrolės mechanizmų struktūra (taip pat žr. 2.3 skirsnį) yra integruota sistema, užtikrinanti, kad būtų taikomos visos tinkamos Sąjungos finansinių interesų apsaugos priemonės. Ji užtikrins, kad būtų atsižvelgta į proporcingumo principą ir konkrečias sąlygas, kuriomis bus įgyvendinama Priemonė.

2.2.2. *Informacija apie nustatytą riziką ir jai sumažinti įdiegtą (-as) vidaus kontrolės sistemą (-as)*

Pagrindinė nustatyta su finansavimu susijusi rizika yra susijusi su finansavimo išmokėjimo sąlygų neįvykdymu.

Priemonės, kurių bus imtasi siekiant sumažinti šią riziką, yra šios:

– Komisijos atliekamas atitinkamų mokėjimo sąlygų įvykdymo įvertinimas prieš išmokant lėšas, su galimybe sulaikyti lėšų išmokėjimą;

– suteiktos paramos sumažinimas ar sustabdymas arba bet kokios sumos, išleistos Priemonės tikslams pasiekti, susigrąžinimas pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų, kenkiančių Sąjungos finansiniams interesams, kurių paramos gavėjas neištaisė, atvejais arba šiurkštaus įsipareigojimo, kylančio iš su paramos gavėjais sudarytų susitarimų, pažeidimo atvejais;

– finansavimo sustabdymas, jei atitinkamas paramos gavėjas neįvykdo 5 straipsnyje nustatytos išankstinės sąlygos.

2.2.3. *Kontrolės išlaidų efektyvumo apskaičiavimas ir pagrindimas (kontrolės sąnaudų ir susijusių valdomų lėšų vertės santykis) ir numatomo klaidų rizikos lygio vertinimas (atliekant mokėjimą ir užbaigiant programą)*

Paramos gavėjams teikiamas finansinis įnašas bus finansavimas, nesusijęs su sąnaudomis, nurodytomis Finansinio reglamento 125 straipsnio 1 dalies a punkte.

2.3. Sukčiavimo ir pažeidimų prevencijos priemonės

Nurodyti dabartinės arba numatytas prevencijos ir apsaugos priemones, pvz., išdėstytas Kovos su sukčiavimu strategijoje.

Pasiūlyme pateikiamos konkrečios nuostatos dėl Sąjungos finansinių interesų apsaugos. Pagal Priemonę bus įdiegta stipri audito ir kontrolės sistema, sukurta taikant daugiasluksnį mechanizmą: paramos gavėjų audito ir kontrolės sistemų reforma bus įtraukta į reformų darbotvarkėse numatytas reformas; be to, Komisija, remdamasi rizikos vertinimu ir dialogu su nacionalinėmis audito institucijomis, gali atlikti išsamias nacionalinio biudžeto vykdymo sistemų peržiūras ir pateikti rekomendacijas dėl sistemų tobulinimo. Be to, pagal Reglamentą (ES, Euratomas) 2018/1046 OLAF, Audito Rūmai ir Europos prokuratūra turi reikiamas teises ir prieigą, kad galėtų vykdyti savo atitinkamas funkcijas.

Investicinė Priemonės dalis bus įgyvendinama taikant netiesioginį valdymą su tarptautinėmis finansų įstaigomis, remiantis ramsčių vertinimais ir su jomis sudarytais pagrindų susitarimais.

3. NUMATOMAS PASIŪLYMO (INICIATYVOS) FINANSINIS POVEIKIS

3.1. Atitinkama (-os) daugiametės finansinės programos biudžeto išlaidų eilutė (-ės)

– Prašomos sukurti naujos biudžeto eilutės

Viršija DFP viršutinės ribas	Biudžeto eilutė	Išlaidų rūšis	Įnašas			
	Numeris	DA / NDA	ELPA šalių	valstybių kandidačių ir potencialių kandidačių	kitų trečiųjų valstybių	kitų asignuotųjų pajamų
6 išlaidų kategorij a	15.0301 – Vakarų Balkanų reformų ir augimo priemonė – Veiklos išlaidos	DA	TAIP	p. m.	TAIP	TAIP
6 išlaidų kategorij a	15.0302 – Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė – Atidėjiniai į bendrą atidėjinių fondą	DA	TAIP	p. m.	TAIP	TAIP
6 išlaidų kategorij a	15.010102 – Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės rėmimo išlaidos	DA	TAIP	p. m.	TAIP	TAIP

3.2. Numatomas pasiūlymo finansinis poveikis asignavimams

3.2.1. Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai nenaudojami
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti veiklos asignavimai naudojami taip:

Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė – finansavimas* (mln. EUR)					
Paramos rūšis	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2027 m.	Iš viso
Negrąžintina (dotacijos)	500	500	500	500	2 000
<i>iš kurių administracinės išlaidos</i>	7,5	7,5	7,5	7,5	30
Paskolos	1 000	1 000	1 000	1 000	4 000
IŠ VISO**	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

*Negrąžintinos paramos ir paskolų metinis ir bendras paskirstymas yra tik orientacinis ir pateiktas tik dėl aiškumo. Faktinis paskirstymas priklausys nuo kasmet priimamų sprendimų.

** Lentelėje daroma prielaida, kad įsipareigojimų asignavimai yra lygūs mokėjimų asignavimams. Jie nurodyti tik dėl aiškumo. Faktinis jų santykis bus vertinamas atsižvelgiant į metinius poreikius.

3.2.2 Numatomo poveikio veiklos asignavimams santrauka (mln. EUR)

	2024 metai ²¹	2025 metai	2026 metai	2027 metai	IŠ VISO
Daugiametės finansinės programos					
6 IŠLAIDŲ KATEGORIJA					
15.0301 – Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė – Veiklos išlaidos	402,55	402,55	402,55	402,55	1 610,2
15.0302 – Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė – Atidėjiniai į bendrą atidėjinių fondą	90	90	90	90	360
Daugiametės finansinės programos					
6 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS tarpinė suma	492,55	492,55	492,55	492,55	1 970,2

3.2.3. Numatomo poveikio administraciniam asignavimams santrauka

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimų nenaudojama
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti administracinio pobūdžio asignavimai naudojami taip:

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

	2024 metai ²²	2025 metai	2026 metai	2027 metai	IŠ VISO
--	-----------------------------	---------------	---------------	---------------	---------

Daugiametės finansinės programos					
7 IŠLAIDŲ KATEGORIJA					
Žmogiškieji ištekliai	1,026	1,026	1,026	1,026	4,104
Kitos administracinės išlaidos	0,030	0,030	0,030	0,030	0,120
Daugiametės finansinės programos					
7 IŠLAIDŲ KATEGORIJOS	1,056	1,056	1,056	1,056	4,224

²¹ 2024 metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai.

²² 2024 metai yra pasiūlymo (iniciatyvos) įgyvendinimo pradžios metai.

tarpinė suma					
---------------------	--	--	--	--	--

Neįtraukta į daugiametės finansinės programos 7 IŠLAIDŲ²³ KATEGORIJĄ					
Žmogiškieji ištekliai	2,529	2,529	2,529	2,529	10,116
Kitos administracinio pobūdžio išlaidos	4,920	4,920	4,920	4,920	19,680
Tarpinė suma, neįtraukta į daugiametės finansinės programos 1–7 IŠLAIDŲ KATEGORIJAS	7,449	7,449	7,449	7,449	29,796

IŠ VISO	8,505	8,505	8,505	8,505	34,020
----------------	--------------	--------------	--------------	--------------	---------------

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

²³ Techninė ir (arba) administracinė parama bei išlaidos ES programų ir (arba) veiksmų įgyvendinimui remti (buvusios BA eilutės), netiesioginiai moksliniai tyrimai, tiesioginiai moksliniai tyrimai.

3.2.3.1. Numatomi žmogiškųjų išteklių poreikiai

- ☐ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškųjų išteklių nenaudojama.
- ☒ Pasiūlymui (iniciatyvai) įgyvendinti žmogiškieji ištekliai naudojami taip:

Sąmatą surašyti etatų vienetais

	2024 metai	2025 metai	2026 metai	2027 metai
○ Etatų plano pareigybės (pareigūnai ir laikinieji darbuotojai)				
20 01 02 01 (Komisijos būstinė ir atstovybės)	6	6	6	6
20 01 02 03 (Delegacijos)				
01 01 01 01 (Netiesioginiai moksliniai tyrimai)				
01 01 01 11 (Tiesioginiai moksliniai tyrimai)				
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)				
○ Išorės darbuotojai (etatų vienetais)²⁴				
20 02 01 (AC, END, INT finansuojami iš bendrojo biudžeto)				
20 02 03 (AC, AL, END, INT ir JPD atstovybėse)				
15.010102 – Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės rėmimo išlaidos	- būstinėje	9	9	9
	- delegacijose	9	9	9
Kitos biudžeto eilutės (nurodyti)				
IŠ VISO	24	24	24	24

Žmogiškųjų išteklių ir kitų administracinio pobūdžio išlaidų asignavimų poreikiai bus tenkinami iš GD asignavimų, jau paskirtų veiksmui valdyti ir (arba) perskirstytų generaliniame direktorate, ir prireikus finansuojami iš papildomų lėšų, kurios atsakingam GD gali būti skiriamos pagal metinę lėšų skyrimo procedūrą ir atsižvelgiant į biudžeto apribojimus.

Vykdytinų užduočių aprašymas:

Pareigūnai ir laikinieji darbuotojai	Ieškomi etatiniai darbuotojai spręsti politikos formavimo, teisinius klausimus, ypač daug dėmesio skirdami viešųjų pirkimų klausimams, finansų valdymui, sutarčių valdymui, auditui, stebėsenai, ataskaitų teikimui ir vertinimui.
Išorės darbuotojai	Ieškomi etatiniai darbuotojai spręsti politikos formavimo, teisinius klausimus, ypač daug dėmesio skirdami viešųjų pirkimų klausimams, finansų valdymui, sutarčių valdymui, auditui, stebėsenai, ataskaitų teikimui ir vertinimui.

²⁴

AC – sutartininkas, AL – vietinis darbuotojas, END – deleguotasis nacionalinis ekspertas, INT – per agentūrą įdarbintas darbuotojas, JPD – jaunesnysis delegacijos specialistas.

3.2.4. Suderinamumas su dabartine daugiamete finansine programa

Pasiūlymas (iniciatyva)

- ☐ Galima visiškai finansuoti persikirstant asignavimą atitinkamoje daugiametės finansinės programos (DFP) išlaidų kategorijoje.

Paaiškinti, kaip reikia pakeisti programavimą, ir nurodyti atitinkamas biudžeto eilutes bei sumas. Jeigu programavimas keičiamas iš esmės, pateikti „Excel“ lentelę.

- ☐ Reikia panaudoti nepaskirstytą maržą pagal atitinkamą DFP išlaidų kategoriją ir (arba) specialias priemones, kaip apibrėžta DFP reglamente.

Paaiškinti, ką reikia atlikti, ir nurodyti atitinkamas išlaidų kategorijas, biudžeto eilutes bei sumas ir pasiūlytas naudoti priemones.

- ☒ Reikia persvarstyti DFP.

Kartu su šiuo nauju pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto dėl Vakarų Balkanų reformų ir augimo priemonės teikiamas pasiūlymas dėl Tarybos reglamento COM(2023) 337, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas 2020/2093, kuriuo nustatoma 2021–2027 m. daugiametė finansinė programa (DFP). Tą reglamentą būtina iš dalies pakeisti, kad 2024–2027 m. būtų padidinta 6 išlaidų kategorija, kad šiai Priemonei būtų galima teikti finansavimą kaip negrąžintiną paramą ir sudaryti atidėjinius paramai paskolų forma.

3.2.5. Trečiųjų šalių įnašai

Pasiūlyme (iniciatyvoje):

- ☒ nenumatyta bendro su trečiosiomis šalimis finansavimo
- ☐ numatytas trečiųjų šalių bendras finansavimas apskaičiuojamas taip:

Asignavimai mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

3.3. Numatomas poveikis pajamoms

- ☐ Pasiūlymas (iniciatyva) neturi finansinio poveikio pajamoms.
- ☒ Pasiūlymas (iniciatyva) turi finansinį poveikį:
 - ☐ nuosaviems ištekliams
 - ☒ kitoms pajamoms
 - nurodyti, jei pajamos priskirtos išlaidų eilutėms ☒

mln. EUR (tūkstantųjų tikslumu)

Biudžeto pajamų eilutė:	Einamųjų finansinių metų asignavimai	Pasiūlymo (iniciatyvos) poveikis ²⁵						
		N metai	N + 1 metai	N + 2 metai	N + 3 metai	Atsižvelgiant į poveikio trukmę įterpti reikiamą metų skaičių (žr. 1.6 punktą)		
..... straipsnis		p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.	p. m.

²⁵ Tradiciniai nuosavi ištekliai (muitai, cukraus mokesčiai) turi būti nurodomi grynosiomis sumomis, t. y. iš bendros sumos atskaičius 20 % surinkimo sąnaudų.